Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročni na 5 šilingov.

V.b.b.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XII. | Celovec, petek, 3. maj 1957 | Štev. 18 (783)

Naš glas vicekanclerju dr. Schärfu!

V drugi republiki v političnem življenju Avstrije še ni bilo tako izrazite ločnice med gospodarsko močnim meščanskim taborom in gospodarsko šibkimi delavskimi sloji, kot ob teh prezidentskih volitvah. Ta ločnica sega do najmanjših političnih grupacij in je jasno prišla do izraza tudi med koroškimi Slovenci.

Toda medtem ko je pri drugih skupinah stvar presoje zgolj svetovnonazorna in gospodarsko-politična koncepcija, se koroški Slovenci pri volitvah in drugih važnih odločitvah od nekdaj odločamo tudi iz narodnostnega vidika.

S te strani gledano pa pretežna večina koroških Slovencev nikakor ne odobrava propagande Našega tednika-Kronike za kandidata FPÖ prof. dr. Denka in se v tem pogledu odločno distancira od skupine, ki se je po pisanju Tednika »v imenu koroških Slovencev« poklonila Denku ob njegovem volilnem pohodu po Koroški. Kot demokrati jasno priznamo vsakomur, da govori v imenu svojih somišljenikov, odklanjamo pa, da nekdo »govori« kar v imenu celega ljudstva, ki v ogromni večini noče imeti nič skupnega, tudi ne skupnega prezidentskega kandidata z nekdanjimi nacisti in izseljevalci v FPÖ in s poznanimi nasprotniki naših narodnostnih teženj Steinacherjevega, Mayrhoferjevega in Einspielerjevega kova v ÖVP. Zato naše ljudstvo v večini tudi ne more razumeti, kako je mogoče, da so se v Bekštajnu rokovali s kandidatom Denkom kar zapovrstjo Slovenci in pa nekdanji nacisti, niti ne more razumeti, da so se očitno po navodilu Narodnega sveta ali vsaj v izvajanju Tednikovih navodil v Svečah spozabili nekateri, ki sicer zelo poudarjajo svoje slovenstvo, tako daleč, da so pod patronanco bivšega nacističnega veljaka in sedanjega člana »odbora odločnežev« sprejeli Denka s pesmijo »O Rosental«. Nismo šovinisti, da bi morda ne prenesli nemške pesmi; nasprotno jo od časa do časa gojimo tudi v naših zborih. Smatramo pa, da gre v gotovih primerih za narodno čast in v takih primerih pomeni lahko najbolj nedolžna pesem najmanj »podrepništvo«. Pesem »O Rosental« pa ima celo svoje zelo izrazito nacionalno-politično ozadje!

Očitno pa se tudi voditelji Narodnega sveta sami zavedajo tega razpoloženja med našim ljudstvom: le tako vsaj so razumljive izjave posameznih vidnih in najvidnejših funkcionarjev Narodnega sveta pred zavednimi našimi ljudmi in predvsem pred najvišjimi predstavniki dežele, da tudi sami nikakor ne odobravajo podpore Denku in da bodo osebno dali svoj glas socialističnemu kandidatu. Take izjave sicer niso nič novega, dajali so jih tudi pred zadnjimi volitvami, so pa značilne v toliko, da se sami zavedajo vse problematičnosti podpore ÖVP-FPÖ-kandidata in predvsem tudi zlaganosti trditev, da gre tu za uveljavljenje katoliških načel. Seitz, Renner in Körner so bili socialisti in na krmilu države nikdar niso dopustili bratomornega klanja, prezident Miklas pa je bil predstavnik krščansko-socialne stranke in je mirno gledal, da so pod tedanjim, kakor so pisali »svetniškim« kanclerjem Dollfussom s topovi streljali v avstrijske delavske množice. Menda ni bolj zgovornega dokaza za nevarnost samovlade meščanskega tabora, kot prav to dejstvo, da je njegov predstavnik na najvišjem položaju v državi v odločilnem trenutku usodno odpovedal in s koncentracijo vse oblasti uničil končno demokracijo ter na ta način pripravil pot nacizmu.

Na Koroškem pa se moramo danes še prav posebno tudi z narodnostnega vidika bati koncentracije vse državne oblasti le v rokah ÖVP. Ni nam treba biti prerok, če trdimo, da bi z ÖVP-deželnim glavarjem danes ne imeli več dvojezičnega šolstva niti ne tolerantnih odnosov do naše manjšine. Zgodovina nam to potrjuje in štajerski Slovenci so zgovoren primer za to tudi v današnjem času.

Prav tako pa nam z narodnostnega vidika tudi ne more biti vseeno, če bi v zveznem merilu z izvolitvijo Denka prišla vsa oblast v roke ene in iste stranke. Še prav posebno ne, če gre za kandidata Denka, ki se po lastni izjavi še do danes ni bavil z usodnimi dogodki leta 1933 in ki je v zvezi z našim vprašanjem izjavil, da ni stvar prezidenta, da bi to zadevo od zgoraj odrejal in urejal.

Predsednik Narodnega sveta kaj rad citira izjavo državnega prezidenta dr. Rennerja, ki je imenoval tradicionalno dvolično reševanje našega vprašanja »zabranitev prava — Rechtsverweigerung«. Dr. Denk bi v tem primeru postavil: To ni moja stvar; to prepuščam svobodni odločitvi posameznih državljanov!

Toda s tem nočemo ničesar reči proti osebnim vrlinam priznanega kirurga dr. Denka, ki izhaja iz zdravniške družine in se je brez gmotnih skrbi lahko posvetil študiju stroke svojega očeta — medicini.

Dr. Schärf pa izhaja iz revne družine, v kateri je zgodaj spoznal skrbi in težo življenja predvsem malega človeka. Z marljivostjo je dovršil svoje študije in spoznal tudi svoje mesto v stranki delovnega človeka. Mednarodna solidarnost, ki jo je propagirala socialdemokratska stranka, ga je napotila, da se je učil tudi jezike slovanskih narodov v monarhiji: češko, hrvatsko, slovensko. Učil se je torej tudi naš jezik in bil v tem oziru podoben umrlemu prezidentu Körnerju, ki je prav tako poznal vse te jezike in večkrat poudarjal svoje spoštovanje do slovenskega naroda. Pri prof. Denku pa dvomimo, da je pred svojo kandidaturo sploh vedel za obstoj, kaj šele za probleme našega ljudstva!

Če bomo torej v nedeljo volili, presodimo prej predvsem tudi iz narodnostnega vidika oba kandidata — Schärfa in Denka!

V Celovcu na Novem trgu je tabla FPÖ, ki z velikimi črkami poziva

»Wählt mit der FPÖ — Professor Dr. Denk!«.

»Wählt mit der FPÖ — gegen den slovenischen Sprachenzwang!«,

je pozivala pred kratkim ista stranka na istem mestu.

Mi s FPÖ ne bomo volili, koroški Slovenci bomo v nedeljo oddali glasovnico, ki nosi napis:

Vizekanzler Dr. Adolf Schärf

Jugoslavija za izpolnjevanje člena 7

Minuli petek je bila v državnem tajništvu za zunanje zadeve v Beogradu konferenca, na kateri so obravnavali vprašanje slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji. Poleg zastopnikov državnega sekretariata za zunanje zadeve FLRJ in jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju dr. Uvaliča so se konference udeležili tudi zastopniki izvršnih svetov LR Slovenije in Hrvatske. Konferenca je bila sklicana v zvezi z ukrepi, ki jih pripravljajo v Avstriji za slovensko in hrvatsko narodno manjšino ter obveznostmi Avstrije po členu 7 Državne pogodbe. Na posvetovanju so sprejeli nekatere sklepe v zvezi s položajem Slovencev in Hrvatov v Avstriji.

Istega dne je predstavnik državnega tajništva za zunanje zadeve FLRJ na redni tiskovni konferenci za domače in tuje novinarje obsodil na omejevanje pravic slovenske in hrvatske narodne manjšine usmerjeno dejavnost nekaterih krogov v Avstriji. Na vprašanje, kaj misli o tej dejavnosti, je predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva izjavil:

»Poudariti moram, da pravilno uveljavljanje avstrijske Državne pogodbe ne more pomeniti zoževanja že obstoječih niti odrekanja zagotovitve pravic nacionalnim manjšinam, ker bi bilo to v nasprotju z duhom Državne pogodbe in prevzeto obveznostjo, obenem pa bi tudi negativno vplivalo na odnose med obema državama. Razumljivo je, da sta naša javnost in vlada resno zaskrbljeni zaradi vesti, ki jih dobivamo iz Avstrije in ki se nanašajo na status tamkajšnje jugoslovanske manjšine. Lahko dodam, da jugoslovanska vlada spremlja in proučuje to vprašanje z vso potrebno pozornostjo.«

Tito se zanima za položaj manjšin v Avstriji

Kakor poroča APA, je predsednik Jugoslavije, maršal Tito, sprejel jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju dr. Radivoja Uvaliča. Jugoslovanski veleposlanik, ki se je v Beogradu udeležil posvetovanja o položaju narodnih manjšin v naši državi, je maršalu Titu poročal o vprašanju slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji.

Zakonita volilna dolžnost pri volitvah zveznega prezidenta

V nedeljo 5. maja bodo volitve avstrijskega zveznega prezidenta. Volilni čas in volilne prostore so na običajni način razglasile občinske volilne oblasti.

Volilno pravico imajo vsi, ki so vpisani v zaključenih volilnih imenikih. **Opozarjamo pa, da obstoja v smislu § 10 zakona o volitvi zveznega prezidenta zakonita volilna dolžnost.** Vsak volilni upravičenec, ki bi brez zadostno upravičenega vzroka ne izpolnil svoje volilne dolžnosti, bi zagrešil upravni prestopek ter bi bil od okrajne upravne oblasti kaznovan z denarno globo do 1000 šilingov.

Volilni upravičenci, ki so v posesti volilne izkaznice, svojo volilno dolžnost lahko storijo izven kraja, v katerem so vpisani v volilnih imenikih. Izkaznice pa si je bilo treba priskrbeti že najpozneje do vključno 2. maja, to je tretji dan pred volitvami.

Storimo torej svojo volilno dolžnost in volimo dr. Schärfa, moža demokracije, napredka in miru!

SLOVENCI

ne bomo glasovali s šovinisti v FPO in ÖVP

Svoj glas bomo dali predstavniku delovnih ljudi

vicekanclerju

SCHÄRFU

Avstrijsko-sovjetski odnosi ponovno potrjeni

Kakor predvideno, je prvi podpredsednik sovjetske vlade Mikojan s svojim spremstvom v soboto preteklega tedna v poznih opoldanskih urah z letalom zapustil Dunaj in tako zaključil svoj uradni obisk v Avstriji. Ob zaključku sovjetskega obiska je bil na Dunaju objavljen skupen komunike, v katerem je bilo zlasti poudarjeno, da je pomenila sklenitev avstrijske državne pogodbe pozitiven prispevek za razumevanje med narodi in da predstavlja nevtralnost Avstrije zelo pomemben mirovni faktor. Nadalje je v komunikeju rečeno, da so sovjetski obisk in ob tej priložnosti vodeni razgovori ponovno potrdili prijateljske odnose, ki so jih navezali ob bivanju avstrijske delegacije v Moskvi. Obe strani sta izrazili mnenje, da je treba razširiti trgovinsko izmenjavo ter izgraditi kulturne odnose med Sovjetsko zvezo in Avstrijo.

Komentarji o sovjetskem obisku soglašajo v tem, da je bivanje gostov iz Moskve potekalo v zelo prijateljskem in toplem vzdušju ter da so se avstrijsko-sovjetski odnosi, ki jim lanskoletni madžarski dogodki niso prizanesli, ponovno zableščali v polni luči. To ne izhaja le iz zaključnega komunikeja, marveč je bilo poudarjeno v številnih nagovorih, tako s strani Mikojana, kakor tudi s strani kancelerja Raaba. Oba pa sta poudarjala tudi težnjo po miru in je kancler Raab na Mikojanovo izjavo, da je prvenstvena in glavna naloga Sovjetske zveze ohranitev svetovnega miru, odgovoril, da je avstrijska politika vedno usmerjena na zagotovitev miru.

Nekoliko razočaralo pa je gotove kroge v naši državi, da med obiskom ni uspelo doseči od Mikojana konkretnega pristanka na zaželjene olajšave pri izpolnjevanju gospodarskih obveznosti do Sovjetske zveze, ki jih je Avstrija prevzela s podpisom Državne pogodbe. Sicer je bilo naši državi izrečeno priznanje, da izpolnjuje obveznosti točno in korektno, podrobnosti medsebojnih gospodarskih stikov pa bi prišle šele na dnevni red avstrijsko-sovjetskih razgovorov, do katerih naj bi prišlo najkasneje letošnjo jesen.

Sovjetski gostje so odnesli iz Avstrije najlepše vtise, kakor je izjavil Mikojan na tiskovni konferenci tik pred odhodom, kjer je zavzel stališče tudi do raznih vprašanj svetovne politike. Tudi ob tej priložnosti je poudaril pomembno vlogo Avstrije, ki jo le-ta lahko igra v Evropi zaradi svoje geografske lege, svoje tradicije in svojega položaja med različnimi vojaškimi bloki, kajti vsled svoje nevtralnosti najde odprta vrata tako na Zahod kakor tudi na Vzhod in tako lahko pozitivno vpliva na medsebojno zbližanje med narodi. »Na svidenje, prijatelji!« se je Mikojan v nemškem jeziku poslovil na dunajskem letališču od avstrijskih gostiteljev, kanclerju Raabu, ki ga je poleg vicekanclerja Schärfa, zunanjega ministra Figla in državnega tajnika Kreiskyja povabil na uradni obisk v Sovjetsko zvezo, pa je zaklical: Na svidenje v Moskvi!

Avstrijsko-italijanska pogajanja o Trstu

V torek se bodo začela med Avstrijo in Italijo pogajanja o avstrijskem tranzitnem prometu skozi tržaško luko. Tržaške gospodarstvenike in gospodarske kroge močno zanima, kako bo komisija opravila svoje delo, saj je od tega v marsičem odvisno nadaljnje razvijanje tržaškega pristaniškega prometa, ker je prav Avstrija glavni uporabnik tržaškega pristanišča. Lani je šlo skozi Trst 77 % vsega avstrijskega tranzita, to je 2,574.185 ton različnega blaga. Avstrija je že večkrat stavila več zahtev glede olajšav tranzita, prav tako pa bi tudi rada gradila svojo lastno trgovsko mornarico, ki naj bi imela po vseh pravilih matično luko v Trstu. Vse to bo morala italijanska komisija upoštevati in stremeti za tem, da čim bolj pritegne Avstrijo na Trst, ker je od tega v veliki meri odvisen obstoj mesta.

Dobra kupčija na zagrebškem velesejmu

Na letošnjem pomladanskem mednarodnem velesejmu v Zagrebu so zabeležili prav lepe uspehe. V svojem ustroju je bil letošnji velesejem namenjen blagu za široko potrošnjo in je razstavljeno blago pričalo o solidni kvaliteti, upoštevajoč potrebe in želje potrošnikov. Letos je obsegal razstavni prostor blizu 35.000 m² in je bilo razstavljenih okoli 4200 različnih predmetov.

Uspeh velesejma se zrcali v velikem številu pogodb tako glede domačega trga, kakor tudi glede izvoza jugoslovanskih izdelkov in uvoza tujega blaga. Vrednost pogodb na notranjem trgu znaša nad 25 milijard dinarjev, izvozila bo Jugoslavija na podlagi velesejmskih sporazumov izdelke za približno 1 milijardo deviznih dinarjev, uvoz tujega blaga pa bo dosegel vrednost 1.500,000.000 deviznih dinarjev.

Denk zagovarja — Schärf zavrača atomsko oborožitev Avstrije

Po vsem svetu narašča zaskrbljenost zaradi ponavljajočih se poskusnih eksplozij vodikove bombe, povsod se veča tudi odpor proti atomskemu orožju. Za pokojnim velikim znanstvenikom Einsteinom, ki je med prvimi svaril svet pred zlorabo atomske energije, se v zadnjem času množijo glasovi, ki opozarjajo državnike in vse odločujoče činitelje na pretečo nevarnost za človeštvo. Nemški znanstveniki, ameriški člani akademije znanosti, imetnik Nobelove nagrade za mir dr. Schweitzer, francoski učenjak Joliot Curie in bivši francoski ministrski predsednik Faure so povzdignili svoj glas proti poskusom in oboroževanju z atomskimi bombami. Spričo vsesplošnega odpora proti zlorabi atomske energije se je celo papež zavzel za ustavitev atomske oboroževalne tekme.

Toliko bolj čudna je izjava ÖVP-FPÖ kandidata dr. Denka, ki jo je dal listu »Österreichische Soldatenzeitung«, češ da bi bila v interesu naše države zelo zaželjena in tudi potrebna sprememba tistega določila v Državni pogodbi, ki v členu 13 prepoveduje naši državi proizvodnjo, posest in uporabo atomskega in reaktivnega orožja.

Temu nasproti pa je poudaril socialistični kandidat dr. Schärf, da se bo z vsem svojim stremljenjem prizadeval za to, da se atomska energija v Avstriji ne bo uporabljala kot vojno orožje, temveč samo v miroljubne svrhe, za olajšanje življenja in za dvig blagostanja vsega ljudstva.

Kakšna razlika med pogledi in nameni obeh prezidentskih kandidatov v tako usodepolnem vprašanju, kot je vprašanje: za ali proti atomski oborožitvi. Za mir, za neodvisnost in nevtralnost naše države zaskrbljeni delovni ljudje, med katere spadajo tudi slovenski volivci, so tudi v tem življenjsko pomembnem vprašanju na strani socialističnega kandidata dr. Schärfa, ki odločno odklanja vsako misel na atomsko oborožitev Avstrije.

Tudi to bomo imeli pred očmi

Državni tajnik dr. Gschnitzer, ki velja za strokovnjaka v južnotirolskem vprašanju in je v dunajskem zunanjem ministrstvu zanj tudi posebej zadolžen, se je v Velikovcu, kjer je minulo soboto predaval na občnem zboru ÖVP-jevske učiteljske organizacije, očitno zavedal, da je nevzdržno, da Avstrija zahteva za svojo manjšino na Južnem Tirolskem narodnostne pravice in izpolnjevanje Pariške pogodbe, v lastni državi pa narodnim manjšinam te pravice odreka in že dve leti zavlačuje izvedbo člena 7 Državne pogodbe.

Da bi nekako opravičil in opral to dvotirno in dvolično politiko, je dr. Gschnitzer skušal dokazovati, da gre na Južnem Tirolskem za povsem drugačne narodnostne razmere kakor pri nas na Koroškem in na Gradiščanskem. Po njegovi trditvi manjšina na Koroškem ni strnjeno naseljena, zamolčal pa je vso dolga desetletja trajajočo načrtno germanizacijo in pravtako načrtno nemško doseljevanje na naše strnjeno slovensko ozemlje — torej prav iste metode raznarodovanja, ki jih na Južnem Tirolskem tako vehementno obsoja. Dobrodošla mu je tudi »vindišarska teorija«, ki so jo iznašli koroški šovinisti, da bi laže razdvajali naše ljudstvo, kot je pred nedavnim ugotovila tudi socialistična revija »Die Zukunft«.

Neresna, netočna in besedilu in duhu člena 7 Državne pogodbe popolnoma nasprotna izvajanja državnega tajnika Gschnitzerja so nedvomno izraz mišljenja in nakan tistih vladnih in političnih krogov na Koroškem in na Dunaju, ki bi radi čim bolj zožili okvir člena 7 in ponovno prikrajšali in opeharili naše ljudstvo za njegove ustavno in z mednarodno pogodbo zajamčene narodnostne pravice.

Tudi to bo imelo naše ljudstvo pred očmi prihodnjo nedeljo, ko bo z glasovnico soodločalo, kdo bo zasedel najvišje mesto kot čuvar ustave v državi. Zaskrbljeno za svoje pravice ne bo podprlo »nepolitičnega« kandidata, za katerega se zavzemajo našemu ljudstvu in njegovim pravicam nasprotni **politični** krogi.

Včeraj tako — danes drugače

V svoji volilni propagandi prikazujeta ÖVP in FPÖ svojega kandidata dr. Denka kot »nadstrankarsko« in »nepolitično« osebnost. Politično razgledani volivci pa vedo, da je to samo trenutnim potrebam prilagojena in preračunana taktika, ki naj bi zakrila izrazito politične cilje, ki jih ima združena meščanska koalicija pred očmi v zvezi s prezidentskimi volitvami.

Ista ÖVP, ki se danes navidezno navdušuje za »nadstrankarskega« in »nepolitičnega« prezidenta, je pri zadnjih prezidentskih volitvah leta 1951 z vso vnemo dokazovala prav nasprotno, ko so tedanji VdU-jevci in njeni sedanji zavezniki v FPÖ ponujali volivcem zdravnika Breitnerja kot »nadstrankarskega« in »nepolitičnega« kandidata.

Zvezni kancler Raab je pred 6 leti s temile besedami odklanjal možnost nepolitičnega prezidenta:

„Kdo more vedeti, ali ima kandidat, ki svojih političnih sposobnosti še ni dokazal, dejansko potrebne pogoje za to, da bi bil kos odgovornemu položaju? Ali ne pomeni kupiti mačka v žaklju, če se glasuje za osebnost, ki doslej ni pokazala zanimanja?“

Zunanji minister Figl pa je leta 1951 na naslednji način zavrnil propagando za nadstrankarskega kandidata:

„Resnično nadstrankarski v političnih zadevah je sploh lahko samo tisti, ki nima le svojega lastnega političnega prepričanja, marveč ki pozna tudi politično naziranje druge strani. Za nadstrankarstvo se je treba zahvaliti. Pri zveznem prezidentu bi lahko privedlo samo do političnega diletantizma.“

Tako je izgledala ÖVP-propaganda pred 6 leti. Isti krogi pa obračajo sedaj vse svoje tedanje izjave na glavo. Razsodni volivci lahko sami pretehtajo, da se za tako vratolomnim spreminjanjem stališč ne morejo skrivati dobri nameni.

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Britanska vlada je sklenila v maju zmanjšati število letalskih enot za 20.000 vojakov. Proračun za letalstvo v letu 1957/58 bo znašal 487,5 milijona funtov. Hkrati je vlada objavila, da bodo letalske sile opremljene s popolnoma novimi projektili, ki jih bodo z atomsko energijo vodili proti sovražnim letalom.

Balboa. — Okoli Panamskega prekopa so se začeli manevri ameriških oboroženih sil, v katerih sodeluje okrog 15.000 vojakov, 200 letal in 34 vojnih ladij. Manevri obsegajo vaje v izkrcevanju, boje v zraku, na kopnem in na morju. Vključena pa so tudi navidezna atomska bombardiranja. Poveljnik vaj general Montag je izjavil, da so manevri motivirani s sedanjim mednarodnim položajem.

New Delhi. — V delhijskih obveščevalnih krogih izjavljajo, da se bo predsednik indijske vlade Nehru sestal z egiptovskim ministrskim predsednikom Naserjem v Kairu, ko bo potoval v London na konferenco predsednikov vlad britanske skupnosti narodov. Nehru in Naser bosta govorila o Suezu in o položaju na Bližnjem vzhodu.

New York. — Skrbstveni svet OZN je razpravljal o splošnih volitvah za zakonodajno telo francoskega Toga, ki je pod skrbstvom OZN. Za splošne volitve so se izjasnili delegati SZ, Nove Zelandije, Guatemale, Haitija, Indije in tudi ZDA. Ameriški delegat je bil celo zato, da bi jih izvedli pred prihodom misije v Togo, če bi le bilo zato dovolj časa.

Moskva. — Ameriškega odpravnika poslov v Moskvi so poklicali v sovjetsko zunanje ministrstvo in mu izročili protest sovjetske vlade zaradi zadnji čas povečane gonje proti sovjetskemu veleposlaništvu v Washingtonu in sovjetskemu predstavniku v OZN. Oba sovjetska predstavnika obrekujejo, kar je nezdružljivo z razvojem normalnih odnošajev med SZ in ZDA, to še tembolj, ker podpirajo to gonjo tudi določeni ameriški uradni krogi.

Tel Aviv. — Vodja levega krila angleške laburistične stranke Bevan je izjavil, da bi morala Velika Britanija prevzeti pobudo za ohranitev miru na Srednjem vzhodu. Storjene napake ne pomenijo, da mora biti sedaj Velika Britanija pasivna, je dalje dejal Bevan. Po njegovi sodbi so določbe egiptovske deklaracije o upravljanju Sueškega prekopa take, da vzbujajo razočaranje.

Kairo. — V Egiptu bodo 1. julija parlamentarne volitve. Novi parlament se bo sestal že konec julija, ko bo proslava petletnice revolucije. To bodo prve parlamentarne volitve v Egiptu po letu 1952, ko so mladi revolucionarji strmoglavili izkoriščevalski Farukov režim.

Washington. — Predsednik ameriške sindikalne organizacije AFLCIO in predsednik sindikata ameriških avtomobilskih delavcev Walter Reuther je sporočil, da bo sindikat avtomobilskih delavcev zahteval zmanjšanje delovnega časa in zvišanje mezd. Dejal je, da le na ta način lahko zmanjšajo brezposelnost, ki grozi Združenim državam zaradi avtomatizacije avtomobilske industrije. Sindikat avtomobilskih delavcev ZDA šteje 1,300.000 članov.

Atene. — Ciprski nadškof Makarios je izjavil, da je pripravljen obnoviti pogajanja z Veliko Britanijo pod pogojem, da mu dovolijo povratek na otok Ciper. Makarios tudi zahteva, da odpravijo vse izredne vojaške ukrepe na otoku. Dodal je: »Ne bomo sprejeli nobene rešitve, ki bi ciprskemu prebivalstvu ne zagotovila pravice do samoodločbe.«

Bonn. — Predsednik zahodnonemškega Bundestaga Gerstenmeier je predlagal, naj bi države-članice Atlantskega pakta opustile vse atomske poskuse, da ne bi bile odgovorne za posledice radijskega izžarevanja. Po Gerstenmeierjevem mnenju naj bi se omenjene države odločile za to ne glede na sovjetsko stališče.

Andre Maurois:

O umetnosti branja

— Nimam namena, da bi skušal določiti, kaj naj bereš. Razen navadne hrane obstoji tudi duhovna in vsak človek ve sam, kaj mu najbolj prija.

— Poslušaj svoj nagon, skušaj brati spise mnogih pisateljev in boš sam najlaže odkril tiste, ki najbolj ustrezajo tvojemu okusu.

— Bolje je, če temeljito spoznaš nekaj velikih slovstvenih del, kakor da površno prebereš velikansko število knjig, izmed katerih imajo mnoge zgolj povprečno vrednost.

— Izberi si med knjigami tiste, ki ti bodo postale intimne prijateljice. Ko si si že izbral prijateljice, tedaj goji še nadalje to prijateljstvo in ostani zvest svojim novim prijateljicam.

— Ko si si izbral pisatelje in njih dela, si skušaj kupiti in shraniti zase svoje najljubše knjige.

— Kadarkoli moreš, posveti del svojega časa velikim knjigam, knjigam, ki imajo pečat časa, v katerem so nastale. Življenje je prekratko, da bi bilo malenkostno. Ure, ki jih lahko posvetimo branju, niso zadosti številne in dolgotrajne, da bi smeli potratno ravnati z njimi.

— Beri zlasti klasike. Posamezen bralec se lahko zmoti, tudi kritik se lahko zmoti; včasih se zgodi, da se zmoti cela generacija. Toda človeštvo, ki ga predpostavljajo mnoge generacije, se nikdar ne zmoti. Zato beri brez obotavljanja Stendhala, Dickensa, Tolstoja.

— Kadarkoli že bereš, zlasti pa, če bereš knjigo, ki si jo izbral zato, ker ljubiš in čislaš njenega pisca, skušaj »obred« branja kar se da obdati z ozračjem miru in z možnostjo popolnega duševnega osredotočenja.

— Pravi bralec si prizadeva, da rezervira določen večer, nedeljo ali praznike izključno branju tistih spisov, ki so mu posebno ljubi.

— Nekatere Balzacove romane sem prebral že petdesetkrat, vendar pri sleherem ponovnem branju odkrivam v njih nove lastnosti in nove vrednote, ki me očarajo.

— Postani dostojen lepih knjig. Branje lahko primerjamo s španskimi gostilnami, v katerih gostje dobivajo to, kar so tja sami prinesli.

— Umetnost branja je umetnost, s katero odkrivamo v knjigah lastno življenje ter sposobnost, da to življenje bolje razumemo prav po zaslugi svojega branja.

Dunajski „Sängerknaben" v filmu

Meseca junija bodo snemali film, pri katerem bodo igrali glavne vloge znani dunajski »Sängerknaben«. S tem filmom hočejo obnoviti nekdanji film svetovnega slovesa »Pojoča mladina«, ki so ga predvajali pred letom 1936 z velikim uspehom v mnogih državah sveta.

„Manjšine" v ZDA

Položaj evropskih priseljencev — Zakaj Slovenci amerikanizirajo svoja imena

(Nadaljevanje in konec)

Poglejmo, predvsem z vidika akulturacije, še evropske »manjšine« v ZDA. Tam najdemo poleg že omenjenih narodnosti še močne skupine Skandinavcev, Slovanov in Italijanov. Značilno za vse te priseljence je, da so bili doma nezadovoljni, da so se preselili v ZDA predvsem iz ekonomskih razlogov in da so to bili večinoma napredni ljudje, ki so videli v novi, hote izbrani domovini možnost uresničitve svojih želja, predvsem boljše ekonomske prilike in svobode. Važno in skupno vsem je, da so hoteli postati Američani, da gre pri njih torej za aktivno akulturacijo. Mnogi priseljenci so se tam narodnostno krepko organizirali, med njimi tudi Slovenci, toda že druga, tam rojena generacija, jim je začela »uhajati«, se je prav zavestno vključila v amerikansko okolje. Kaj to pomeni?

Mislim, da so Slovenci prav dober primer in da se razvoj slovenske »manjšine« ne razlikuje dosti od drugih, vsaj negermanskih, da lahko to vprašanje pojasnimo. Predvsem to pomeni vključitev v čisto novo okolje, ki govori drug jezik, ki živi drugačno življenje, priznava drugačne vrednote, se često drugače oblači, drugače stanuje, je fanatično čisto, stremi za uspehom, ki se da meriti v dolarjih itd. Često je bila ovira »neizgovorljivo« ime ali pa sploh ime samo po sebi, ki je izdajalo tujerodca. Stališče starejših priseljencev do novincev je vedno nekako »vzvišeno«. Z »neizgovorljivim« imenom tudi ni bilo mogoče računati na uspeh, pa bodisi v trgovini ali podjetju, ni bilo lahko doseči vodilnejših ali celo vodilnih mest med inteligenco in v mestni ali državni administraciji. Od tod česte spremembe ali pa vsaj popačenja družinskega imena (n. pr. Lovše — Lausche, Mlakar — M'Locker, Okorn — O'Corn, Tavčar — Tchatcher itd. itd.). Ime je namreč v Ameriki zelo važno; pri nas se po predstavljanju navadno šele po ovinkih zanimamo, s kom smo imeli pravzaprav opravka, ker imena nismo razumeli. Američan kar naravnost vpraša, če ni razumel: kako ste rekli? kako se to piše? Potem šele zanj postanete osebnost. V Ameriki ni nič anonimno, noben uslužbenec, nobena sobarica; če nima svojega imena kar na obleki, ga ima vsaj na mizi. To se mi zdi zelo pametno, ker jamči nekakšno osebno odgovornost. Ampak ime mora biti jasno, po možnosti »izgovorljivo« za povprečnega Američana.

Domači jezik se sicer lahko goji, nihče tega ne ovira, toda v javnosti, v službi, v stiku z drugimi mora vsak vendar govoriti angleški. Otroci pritiskajo na starše, da se čimbolj izravna domači »standard« z višjim ali vsaj povprečnim standardom družin sošolcev. Vse to žene že pripadnike prve generacije v tekmovanje v službi, v pridobivanju čimveč dolarjev, ki omogočajo nabavo vidnih znakov standarda. Razen vsega tega mora postati »Američan« tudi v vseh drugih ozirih. Res se tu pa tam še ohrani spomin na izvor, včasih celo s ponosom, in če si enkrat sprejet, priznan Američan, ti tega nihče ne le ne zameri, temveč te bo celo spoštoval. Ampak važno je, da čimprej pozabijo, da si tujec, da čimprej postaneš »njihov«. In kdor hoče tam ostati, se tega zaveda; v začetku morda z bolestjo v srcu, toda odločilni korak je bil storjen in »poti ni nazaj«.

Tako prihajamo do zaključka, da evropskih narodnostnih manjšin v ZDA ni. Vsi so Američani, čeprav so morda še organizirani v nacionalna društva, čeprav slavijo »All Slav Day« (Vseslovanski dan), ko se shajajo enkrat letno pripadniki slovanskega izvora, da obujajo spomine na »stari kraj«, da telovadijo in pojejo in plešejo.

Iz vsega tega sledi, da v ZDA res ni narodnostnih manjšin ali vsaj, da ne predstavljajo političnega problema. Edini, ki bi se lahko označili za politično manjšino, čeprav ne narodnostno, so Indijanci. Toda odvisno je od njih samih, ali bo do tega prišlo.

NOVE KNJIGE

KOROŠKE NARODNE PRIPOVEDKE. — Izšle so pri Mladinski knjigi v Ljubljani in se uspešno uvrščajo med ostali pred kratkim izdani zbirki »Slovenske narodne pravljice« in »Zaklad na Kučarju« (knjiga belokranjskih pravljic). Ilustriral je zbirko koroških narodnih pravljic eden najboljših ilustratorjev takih knjig slikar Gvido Birolla.

PLAMENICA. — Mimi Malenšek-Konič je pod tem naslovom napisala biografski roman o Primožu Trubarju, očetu slovenske književnosti. V knjigi je podan zanimiv prikaz burne dobe slovenskega protestantizma in bralcu približuje razmere v šestnajstem stoletju. Knjigo je izdala Primorska založba »Lipa« v Kopru.

FLORENTINSKE NOČI. — Medtem ko je Slovenska matica lani za stoletnico smrti nemškega pesnika Heinricha Heineja izdala izbor njegovih pesmi, je letos izšel pri Cankarjevi založbi izbor Heinejeve proze pod naslovom »Florentinske noči«. Izbor in prevod je oskrbel Fran Albreht.

VSTAJENJE. — V zbirki »Svetovni roman« je izšel pri Cankarjevi založbi roman Vstajenje, poslednje veliko delo velikega ruskega pisatelja Leva Nikolajeviča Tolstoja. Prvič je izšel ta roman v slovenščini leta 1931, za sedanjo izdajo pa je bil prevod Vladimirja Levstika še posebej pregledan. Roman »Vstajenje« spada — kakor ostala dva velika Tolstojeva romana »Ana Karenina« in »Vojna in mir« — v vsako javno in zasebno knjižnico.

SREDI ŽIVLJENJA. — Z romanom »Sredi življenja« je mariborska založba »Obzorja« predstavila slovenskim bralcem najboljšo živečo nemško pisateljico Luise Rinser, hkrati pa tudi najboljše delo pisateljice, kar je ugotovila že nemška kritika. Pisateljica v tem svojem delu razkriva poseben pogled na čas rasti Reicha, njegovo medvojno krčevito borbo za oblast in končni razpad. Roman je prevedel Janez Gradišnik.

KULTURNE DROBTINE

Uspehi „Slovenskega okteta" v Italiji

Slovenski oktet, ki smo ga leta 1952 z navdušenjem poslušali tudi pri nas na Koroškem, je pred kratkim gostoval v Italiji, kjer je žel zavidljive uspehe. To je tem večjega pomena, ker se je predstavil Italijanom, ki veljajo za umetniško najbolj razvajeno publiko v Evropi. Pravijo, da so bili koncerti okteta najbolj obiskane pevske prireditve v sezoni sploh.

Morda izražajo navdušenje, s katerim so Italijani sprejeli goste iz Slovenije, najbolj pristno ravno besede starega italijanskega kulturnika, ki jim je dejal v pozdrav: »Če bi vsi narodi pošiljali po svetu poslance vaše vrste, bi bil mir v mnogo bolj zanesljivih rokah«.

Mnogo je še nepismenih

Po statistikah, ki jih je objavila OZN, živi sedaj na naši zemlji dve milijardi 691 milijonov ljudi. V zadnjih šestih letih je naraslo število svetovnega prebivalstva za 172 milijonov.

Ista statistika pa tudi pravi, da 55 odstotkov vseh ljudi na svetu ne zna pisati in brati in da le polovica vseh otrok obiskuje šolo.

Jubilej operne pevke Zinke Kunčeve

Znana jugoslovanska operna pevka Zinka Kunčeva bo letos jeseni slavila pomemben jubilej: že dvajset let namreč nepretrgoma nastopa v Metropolitanski operi v New Yorku. Letošnje poletne počitnice namerava baje preživeti v Jugoslaviji, še prej pa bo šla na daljše gostovanje v Kanado, London in Rim.

Akademski pevski zbor bo gostoval v Nemčiji

Pod tem naslovom smo 19. aprila na 3. strani našega lista poročali o nameravanem gostovanju Akademskega pevskega zbora v Nemčiji. Navedli smo tudi, da je zbor gostoval v Zagrebu in da je v počastitev 100-letnice Aškerčevega rojstva izvajal med drugim tudi kantato »Stara pravda«. Pri tem pa se nam je vrinila neljuba pomota, ko smo uglasbitev pripisali skladatelju Marjanu Kozini, medtem ko je resnični uglasbitelj kantate »Stara pravda« profesor Matija Tomc.

Kantata »Stara pravda« je celovečerni koncert in so jo prvič izvajali pred letom dni. Kritika je Tomčevo uglasbitev »Stare pravde« zelo ugodno ocenila.

Glasovnice izrežite natanko po pikčastih črtah, ker je velikost po zakonu predpisana. Ponudite glasovnice tudi svojim sosedom.

Bundespräsidentenwahl 1957
Stimmzettel
Vizekanzler
Dr. Adolf Schärf

Bundespräsidentenwahl 1957
Stimmzettel
Vizekanzler
Dr. Adolf Schärf

Bundespräsidentenwahl 1957
Stimmzettel
Vizekanzler
Dr. Adolf Schärf

Bundespräsidentenwahl 1957
Stimmzettel
Vizekanzler
Dr. Adolf Schärf

Beljak

V Beljaku so pričeli z obnovo plinarne. Doslej proizvaja beljaška plinarna letno 1,1 milijona kubičnih metrov plina ter potrošijo za proizvodnjo 2690 ton premoga. Hkrati proizvedejo 1778 ton koksa, 90 ton katrana in 2,5 tone grafita. Število odjemalcev za plin tudi stalno narašča. Zgradili so novo pihalno napravo ter napravo za mehčanje vode po belgijskem načinu. Voda je potrebna za prehrano kotlov za proizvodnjo plina. Razširili so tudi omrežje cevi, ki obsega danes 28,4 kilometra. Kljub močno naraslim cenam za premog in stroškov za plače je ostala cena za plin že več let neizpremenjena, namreč 1,30 šilinga.

Šmihel nad Pliberkom

Smrtna prometna nesreča je minulo nedeljo dohitela 64-letnega Ignacija Raderja, delavca opekarne v Drveši vesi. S svojim mopedom se je peljal preko nezaprtega železniškega prelaza, ko je v istem trenutku privozil osebni vlak. Lokomotiva je kolesarja zadela ter ga odvrgla vstran, kjer je nesrečni delavec obležal z razbito lobanjo. Rader je kmalu po nesreči podlegel hudim poškodbam.

Ugodnosti za obisk koroškega velesejma

Avstrijske zvezne železnice in poštna uprava bodo dovolile tudi letos, kakor že prejšnja leta, za obiskovalce koroškega velesejma 25-odstotni popust pri voznih cenah. Potniki, ki se hočejo poslužiti te ugodnosti, morajo seveda dokazati, da so velesejem zares obiskali. Podoben popust dovoljujejo tudi številne druge evropske države; letos so se temu pridružile tudi angleške železnice, ki so javile, da so tudi dovolile 25 odstotno znižanje voznih cen za obisk koroškega velesejma.

Generalni sekretariat mednarodne železniške zveze javlja, da so naslednje inozemske železniške uprave pristale na ugodnosti mednarodne ureditve za transport velesejmskih in razstavnih dobrin na koroški velesejem: Bolgarija, Danska, Grška, Italija, Jugoslavija, Poljska, Španska, Švedska, Belgija, Finska, Francija, Romunija in Luksemburška. Seve dovoljujejo tudi avstrijske zvezne železnice, razen železnice Achenskega jezera, predvidene tarifne olajšave za prevoz dobrin na koroški velesejem.

Ladijski promet na Vrbskem jezeru

Na Vrbskem jezeru bo od 12. maja dalje uveden ladijski promet po običajnem rednem voznem redu. Da bi družba ustregla mnogim izletnikom, je že ob praznikih 28. aprila in 1. maja uvedla izredni ladijski promet ter ga bo vzdrževala tudi v nedeljo 5. maja. Za ta izredni ladijski promet pa ne veljajo nobene olajšave za voznine, ki pridejo v poštev pri rednem prometu.

Po naši zemlji

Dobje pri Ločah

Spoštovanega Gregorja Aichholzerja iz znane in ugledne družine Aichholzerjev, bivšega posestnika in uradnika v pokoju, je že dalje časa mučila bolezen. Zaradi svojega zrahljanega zdravja je moral iskati pomoč v bolnišnici v Celovcu. Toda na žalost ni več pomagalo ter mu je preteklo nedeljo smrt pretrgala nit življenja. Pokojni je dosegel starost 76 let, ko je zaključil svoje marljivo življenjsko delo, posvečeno blaginji družine, okolice in svojega ljudstva.

Blagega pokojnika so prepeljali na dom, odkoder so ga od hiše žalosti v sredo spremili ob obilnem številu žalnih gostov, sorodnikov, prijateljev in znancev k zadnjemu počitku na pokopališče v Loče. Sklonjenih glav je prisostvovala množica žalnim svečanostim in domača zemlja je zagrnila njegove telesne ostanke. Žalostnim svojcem Gregorja Aichholzerja velja naše odkrito in globoko sožalje!

Kriva Vrba

Huda nesreča je doletela petletnega Otona Habicha pri kmetu p. d. Cehnarju v Tibinji vesi. Na skednju se je igralo več otrok, med temi tudi mali Oto. Tam je tudi star rezalni stroj za krmo na ročni pogon. Otroci so se zanimali za stroj in eden izmed fantov ga je pričel z roko poganjati. Pri tem je Oto zašel z nogo med rezilo in mu jo je pri členku domalega odrezalo. Nemudoma so poklicali Rdeči križ ter so hudo ponesrečenega fanta prepeljali v bolnišnico v Celovec.

Svatne pri Št. Jakobu

Naša vas se ne ponaša le z izredno lepo lego in znanimi naravnimi krasotami, znana je tudi po svojih zgodovinskih izročilih kot rojstna vas Miklove Zale — mladega rožanskega dekleta, ki je v dobi turških vpadov izpričalo višek domovinske ljubezni in zvestobe svojemu rodu. O tem junaškem dekletu pripoveduje povest, še bolj doživeto pa ljudska igra, ki je preromala že skoroda vse naše ljudske odre, dokler ni doživela svoj višek z edinstvenimi uprizoritvami prav na zgodovinskih tleh v Svatnah. Trikrat je vabilo šentjakobsko Slovensko prosvetno društvo na prireditev »Miklova Zala na zgodovinskih tleh« in vedno so se vabilu odzvali tisoči in tisoči ljubiteljev slovenske ljudske prosvete. Takrat je bila naša slikovita vasica središče najširšega zanimanja; vsaj za nekaj ur ob vsaki prireditvi jo je zajel vrtinec živahnega vrvenja: od takrat Svatne niso več le tihi romantični kraj pod visokimi grebeni Karavank, ki ga poznajo samo bližnji sosedi, od takrat naprej poznajo Svatne tudi v najbolj oddaljenem kotu dvojezičnega ozemlja, saj so nas obiskali od vsepovsod.

In še eno posebnost naše vasi naj omenimo: to so naše mlade neveste. Pred dobrim poldrugim letom je vse časopisje poročalo o »najmlajši nevesti v Avstriji«, ki je doma prav v naši vasi. Na velikonočni ponedeljek je v našem kraju spet stopilo v zakonsko življenje mlado dekle. Sedemnajst let bo kmalu stara Serajnikova Luci, ki jo je popeljal na svoj dom na Hodnini gozdni delavec Tomi Melcher. Doma je iz znane Serajnikove hiše, domačije Mirka, ki so ga pred stoletji izvolili rožanski kmetje za svojega voditelja v boju proti Turkom.

Številno je bilo omizje, ko so na ženinovem domu slavili poroko mladega para; vse je bilo veselo in v najlepšem razpoloženju. Želimo, da bi novoporočencema tudi nadaljnje življenje potekalo v harmoniji in zadovoljstvu. Čestitamo!

Reberca

Minuli teden je nenadoma pričelo goreti v gozdu kmeta Janeza Ferjana na Reberci. Ogenj je zajel okoli 5000 kvadratnih metrov gozdne površine. Domnevajo, da je ogenj nastal zaradi letečih isker iz lokomotive lokalnega vlaka, ki vozi med Sinčo vesjo in Železno Kaplo.

Želuče

Preteklo nedeljo sta se poročila g. Hanzi Šelander, p. d. Tavžaž, in gdč. Amalija Špicer, p. d. Čemernjakova iz Kovič. Ženin je šofer pri okrajnem glavarstvu v Celovcu. Poročne obrede sta opravila v Celovcu, nato pa so na nevestinem domu v družinskem krogu praznovali prisrčno ženitovanjsko slavje. S to svatovščino smo na našo vas spet dobili mlado gospodinjo, doma iz trdne kmečke družine, ki je vajena zmagovati težave in naporno delo na kmetih. Prepričani smo, da bo ob strani svojega moža razumela tudi spretno in dobro voditi gospodinjstvo na lepi Tavžažovi kmetiji. Novoporočencema želimo vso srečo na njuni skupni življenjski poti!

Bekštajn

Na Tržaški cesti se je minulo nedeljo spet primerila smrtna prometna nesreča. 47-letni lesni delavec Jakob Ročnik iz Grpič je z mopedom zavil s ceste iz Bač na Tržaško cesto. Toda komaj je prispel na cesto, ga je v bližini ziljskega mostu zadel osebni avto. Sunek je bil silen, kolesar je strmoglavil v cestni jarek, kjer je obležal hudo poškodovan in je na kraju nesreče tudi umrl. Dogodek je nad vse tragičen, ker pokojni zapušča ženo in štiri otroke. Vsi znanci globoko sočustvujejo z bridko prizadetimi svojci smrtno ponesrečenega, ki so tako nenadoma zgubili moža in očeta.

SPD Borovlje pripravlja izlet na morje

Slovensko prosvetno društvo Borovlje namerava prirediti v dnevih 8., 9. in 10. junija 1957 (o binkoštih) tridnevni izlet čez Ljubelj in preko Ljubljane ter Postojne na Reko. Dva dni se bomo zadržali ob Jadranskem morju in si ogledali več prekrasnih krajev na sončnem jugu. Isto pot bomo prepotovali tudi nazaj.

Termin za prijave je najpozneje do 10. maja 1957. Prijavite se lahko pri društvu v Borovljah ali pri Andreju Wieserju. Vsak, ki se želi izleta udeležiti, mora imeti veljaven potni list; stroški za vožnjo in dvakratno prenočevanje pa bodo znašali okoli 155 šilingov, ki jih je treba hkrati s potnim listom položiti ob prijavi.

Pohitite s prijavami, obeta se nam prijeten in doživetij poln izlet.

Odbor

Celovško gledališče v maju mnogo obeta

Kakor je razvidno iz objave celovškega Mestnega gledališča, bo v mesecu maju postreglo s 4 premierami, in sicer bodo tri v velikem gledališču, ena pa v Komornem gledališču. 10. maja bo prvoizvedba Verdijeve opere »La Traviata«. Kot gost bo pela Manja Mlejnikova, pevka ljubljanske Opere. 24. maja bo premiera Zellerjeve operete »Ptičar«. Kot prvoizvedba pride na oder tudi Raimondova drama »Kralj alp in ljudomrzec«. V komornem gledališču pa bo 22. maja premiera komedije »Moj sin, gospod minister«, ki jo je napisal Andre Birabeau. Razen tega bodo ostala na repertoarju vsa dela, ki so jih predvajali v zadnjem času.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 4. maja do četrtka, 9. maja 1957 film:

»Pekel na Kongu«
(Die Hölle am Kongo)

v soboto, **4. maja,** ob 20.15 uri v **Bilčovsu** pri Miklavžu,

v nedeljo, **5. maja,** ob 13.30 uri v **Št. Primožu** pri Voglu,
ob 16.00 uri v **Beli** pri Sorgerju,
ob 20.00 uri v **Globasnici** pri Šoštarju,

v sredo, **8. maja,** ob 20.15 uri v **Škofičah** pri Schützu,

v četrtek, **9. maja,** ob 20.30 uri v **Kotmari vesi** pri Ilnu.

Film za mladostne ni dostopen.

KOLEDAR

Petek, 3. maj: Najd. Kr.
Sobota, 4. maj: Florijan
Nedelja, 5. maj: Irenej
Ponedeljek, 6. maj: Janez
Torek, 7. maj: Stanislav
Sreda, 8. maj: Mihael
Četrtek, 9. maj: Gregor N.

Zgodovinska pot razsvetljave bivališč in cest

Vse življenje na zemlji je odvisno od največje življenjske sile, od sonca, ki daje tudi človeku svetlobo in toploto. Vendar pa je že pračlovek iskal sredstvo, ki bi mu nadomestovalo sonce, se pravi, ki bi mu dalo toploto in svetlobo. To sredstvo je tudi našel, in sicer v obliki ognja, s pomočjo katerega se je povzpel visoko nad živalski svet. Odslej naprej ni več užival surovega mesa, ampak si ga je pekel. Tudi votline niso bile več temne. Za razsvetljavo so se posluževali trsk, ki so bile najcenejše razsvetljevalno sredstvo v človekovem bivališču prav do poznega 19. stoletja. Poleg trske so se kmalu uveljavile tudi baklje, ki so jih uporabljali za razsvetljevanje ob različnih slavnostih.

Velik napredek pa je bila prva svetilka, posoda iz gline ali kovine, ki so jo napolnili z lojem ali mastjo, v kateri je gorel košček tkanine, nasičen s to mastjo. V Grčiji in Mali Aziji so našli podobne svetilke že zelo lepo in umetniško izoblikovane in dovršene.

Poleg svetilk so pričeli kasneje izdelovati tudi sveče, pri katerih je bil stenj obdan s strnjenim lojem ali mastjo. V drugem stoletju pred našim štetjem se pojavljajo poleg lojenih tudi voščene sveče, toda kljub temu so sveče šele v 18. in 19. stoletju začele izpodrivati trske.

Dolga stoletja so torej prevladovale trske, baklje in sveče. Šele pred 150 leti se pojavi plinska razsvetljava, pred 80 leti pa električna razsvetljava. Javne razsvetljave v starih časih še sploh niso poznali. Če je kdo hotel na pot, je vzel s seboj svetilko, v kateri je bila sveča ali oljna svetilka. V Parizu se prvič pojavi cestna razsvetljava leta 1697. To so bile oljne svetilke, ki so le skromno razsvetljevale ulico.

Kasneje so pričeli uporabljati petrolejke. Vendar se pri petrolejkah izkorišča le četrtina nastale energije za svetlobo, zato je petrolejska razsvetljava razmeroma draga.

Leta 1810 se je v Londonu osnovalo prvo društvo za izkoriščanje plinskih naprav. To društvo je kljub hudim ugovorom londonskega prebivalstva zgradilo sredi Londona prvo plinarno. Kmalu pa se je plinska razsvetljava razširila tudi po drugih državah in kontinentih. Gorilci za plin so imeli eno ali več lukenj, iz katerih je gorel plin. Najboljša svetilka za plin je Siemensova svetilka, pri kateri se svetilnost plamena poveča s tem, da se plin prej ogreje. Leta 1886 se je posrečilo dr. Auerju iznajti tako imenovano Auerjevo mrežico, ki je pričela tekmovati z električno razsvetljavo. Ta svetilka ima to prednost, da porabi silno malo plina, pomanjkljivost je pa v tem, da je silno občutljiva. Mrežico je Auer kasneje izpopolnil in izboljšal. Plinska razsvetljava je vseskozi zasenčevala električno.

Odločno pa je stopila na prvo mesto električna razsvetljava potem, ko je Edison leta 1879 iznašel električno žarnico. Takrat je Edison postal slaven po vsem svetu.

Plinska in električna razsvetljava pa še vedno nista popolni, ker se poleg svetlobe razvija tudi toplota. Najkoristnejša razsvetljava naj bi torej bilo »mrzlo žarenje«. Zanimiv primer mrzlega žarenja je kresnica, ki jo vsi poznamo, in ki pretvarja danes še nepoznano energijo v svetlobo.

Zvok je razbil steklo

V angleški bolnišnici v Southportu je kirurg zaključeval zapleteno operacijo, ki je trajala dve uri. Prav takrat pa je počila in se razletela na tisoče koščkov steklena stena, ki je ločila operacijsko sobo od sosednjih prostorov. Bolniku se ni nič zgodilo, samo narkozo so morali ponoviti, potem pa so operacijo uspešno zaključili. Stekleni zid se je razletel zaradi tega, ker je reaktivno letalo v bližini bolnišnice prav takrat doseglo hitrost zvoka. Ta primer so angleške zdravstvene ustanove izkoristile za to, da bi letalstvu prepovedali poizkuse v bližini bolnišnic, ker s tem početjem motijo delo zdravnikov.

Preveč hrane — krajše življenje

Na sestanku zdravnikov, ki so ga priredili ob svetovnem dnevu zdravja na londonski univerzi, je izjavil podpredsednik oxfordskega collegea dr. Hugh Sinclair, da s čezmerno prehrano otrok v razdobju razvoja in rasti skrajšujemo to dobo, tako da otroci prehitro dorastejo, s tem pa se jim prikrajšuje tudi življenje. Omenjeni strokovnjak je še dodal, da se moramo zavedati, da s tem, če vlivamo v otroke praktično neomejene količine mleka, pospešujemo pojav kroničnih degenerativnih bolezni. Kakor je znano na osnovi poskusov, ima kravje mleko resne pomanjkljivosti kot hrana za otroke, medtem ko je mleko v prahu glede tega še slabše. Pomarančni sok ni najboljše sredstvo za vnašanje vitaminov C v organizem, pa tudi ribje olje je daleč od tega, da bi bilo najboljše sredstvo za dobivanje zadostnih količin vitaminov A in D.

Atomska letala devet mesecev v zraku

Britanski atomski znanstvenik Claude Gibb je napovedal, da bodo atomska letala v dogledni bodočnosti vzletela s pomočjo raket, zatem pa se bodo preusmerila na atomski pogon in lahko ostala v zraku nepretrgoma devet mesecev.

Potniška letala bodo sicer še tudi za naprej vzletavala z lastno močjo, vendar se bodo v zraku navezala na letala z atomskim pogonom in ustavila motorje. Na letalski progi London — New York bi na primer atomska letala vlekla potniška letala preko Atlantskega oceana in bi jih odvezala nad New Yorkom, kjer bi nato potniško letalo pristalo z lastno močjo. Letalo na atomski pogon pa bi toliko časa krožilo v zraku nad New Yorkom, da bi odvleklo naslednje potniško letalo proti Londonu.

Nekaj iz dežele samotnih ljudi

V severnem delu Avstralije gojijo kmetje na tisoče ovac in govedi. Tam žive milijonarji, hkrati pa najbolj osamljene ženske na svetu. V tej divjini, ki zavzema večjo površino kot Nemčija, Francija in Španija skupaj, živi komaj 50.000 ljudi. Večino naselij in samotnih kmetij povezujejo s svetom letala, ki po potrebi pripeljejo zdravnika, razen tega pa spravljajo volno do pristaniških mest in preskrbujejo kmete s potrebnimi živili in drugimi potrebščinami za življenje.

Sodobna zveza v teh krajih so tudi oddajniki, ki jih imajo v vsaki hiši. Popoldne posedajo žene v določenih urah ob aparatih in se pogovarjajo s starimi prijateljicami, čeprav jih še nikoli niso videle. Možje se večkrat srečavajo na dolgih poteh, ko vodijo živino na semenj, žene pa so vse življenje priklenjene le na dom in so jim vsakodnevne ure »galaha« edina zabava. Galah je domača beseda in označuje zelo klepetavo papigo.

Tudi za otroke je radijska in telegrafska povezava neprecenljivega pomena, saj radio nadomestuje učitelje, vlada pa je izdala tudi že posebne šolske knjige za telegrafe. Učitelj, ki stanuje v oddaljenem obalnem mestu, se osebno seznani s svojimi učenci šele pri izpitih ob koncu šolskega leta. Po radiu jim predava, hkrati pa popravlja in vrača učencem domače naloge, ki mu jih ti pošiljajo z letalsko pošto.

Po domačem oddajniku vprašujejo samotni živinorejci za zdravniške nasvete, zdravniku opisujejo različne bolezni, ta pa nato predpiše zdravila, ki jih ima malone vsaka hiša v domači lekarni. Vsako zdravilo ima določeno številko, razen tega pa imajo v vsaki hiši pri roki določene anatomske atlase z opisom človeškega telesa. Če pove zdravnik na primer »zdravilo številka 7«, to pomeni, da mora bolnik poskusiti z določenim sredstvom proti vnetju. Le za najbolj nujne primere ima zdravstvena služba na razpolago letalo, ki pripelje kirurga do samotne kmetije, kjer nadomesti moderne operacijske priprave navadna kmečka miza.

Z razvojem tehnike so se razmere v teh krajih neprecenljivo izboljšale in se še nadalje izboljšujejo. **Hitra prometna** sredstva — letala — krajšajo razdalje, radio, telefon in televizija povezujejo ljudi, kar ti samotarji še posebno znajo ceniti, ker tako samota zanje ne bo več samota.

V arktičnem krogu

»Dew« pomeni »distant early warning«, torej po naše — pravočasno opozorilo iz daljave! Predstavlja dolgo in široko mrežo radarskih postaj na kanadskem visokem severu, ki bi v primeru napada čez Severni tečaj pravočasno opozorile Ameriko.

S postavljanjem omenjene radarske črte so pričeli že nekako sredi leta 1955 in so doslej na prostoru skoraj 8000 kvadratnih kilometrov zgradili že nekaj desetin radarskih postaj. Tamkajšnji kraji so med najbolj pustimi in najbolj surovimi na svetu! Načrt je zahteval sodelovanje več kakor 100.000 ljudi in 2700 podjetij. Graditelje je z vsem potrebnim oskrbovalo 220 letal.

Omenimo nekatere podrobnosti tega, kot pravijo, doslej največjega in najobsežnejšega zračnega oskrbovanja v zgodovini. Najprej so v tiste kraje na severu letela enomotorna letala in se spustila na golo tundro (močvirno severno stepo). Potem so začeli graditi pristajališča na zamrznjenih jezerih, kamor so priletela tovorna letala z vso potrebno opremo za gradnjo in gradbenim materialom. Končno so prišla na vrsto še velika tovorna letala, ki so na padalih spuščala 21 tonske buldožerje. Pri teh operacijah je strmoglavilo 19 letal in 20 letalcev je izgubilo življenje.

F. S. FINŽGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

PRVA KNJIGA — POVEST DAVNIH DEDOV

18

Le Teodora se ni ganila. Na čelu ji je ležal mrak, ustnice so se bile stisnile, polt ji je še bolj pobledela, oko pa je žarelo in treskalo bliske na vrste zelenih. Trikrat so vdrle kvadrige v hipodrom, carica je obetala višnjevim milost despojne, kljub temu se zmaga še ni odločila za njeno stranko. Višnjevi in zeleni so šteli enako število zmag.

Nenadoma se carica zgane in da znamenje z roko. Nagne se do lepe dvorjanke Irene, ki je zamišljeno sedela blizu Teodore, in ji naroči, naj pozove Azbada. Prešinila jo je z ogljenimi očmi, da bi opazila na licu, kako se je zganilo v njenem srcu. Toda Irena je ostala spokojna, dvignila se je, sporočila caričino povelje in v trenutku je klečal pred njo do tal sklonjen načelnik palatinske legije v blesteči opravi.

»Azbad, pojdi do Epafrodita in ga vprašaj, ali zmagajo arabski žrebci, ki sem jih kupila po njegovem posredovanju!«

Azbad ji je poljubil nogo in odšel v ložo k Epafroditu. Šumenje in šepetanje je utihnilo, govorila je boginja, Teodora z zlatim nimbom krog glave.

»Irena, lep je Azbad!«

»Lep je, sveta despojna!«

»In ti ga ljubiš!«

»Ljubim, če mi veleva tvoja vsemogočnost!«

»A srce ti ne veleva?«

»Moje srce je kakor Janeza Krstitelja ob Jordanu!«

»Otrok! Damo ti kobilic in medu namesto žarkega poljuba!«

»In moje ustnice bodo hvalile tvojo dobrotljivo vzvišenost, o despojna!«

Carica se je pomilovalno ozrla na lice Irene, kjer še ni bilo žarke strasti, kjer je v očeh trepetala rosa kakor v kelihu lilije, ki se je odprla ponoči in čista in nedolžna pozdravila jutro.

Azbad se je vrnil.

»Epafrodit, najponižnejši hlapec despojne, leži pred teboj v prahu in prisega na sv. Trojico, da arabci despojne zmagajo. Zastavil je nanje pol milijona zlatih staterov.«

Teodori se je lice razvedrilo. Takoj so zadonele trombe, izpod katisme sta se pojavili najlepši kvadrigi.

Ljudstvo je onemelo. Vse se je nagnilo preko ograj, starcem so trepetala telesa, mladina je stiskala pesti.

Eni so vzdihovaje klicali Kristusa na pomoč, drugi so rotili satana in belcebuba, naj stare kolo višnjevemu.

Konji so stali pod katismo. Stranke zelenih štirje kapadočani, stranke višnjevih štirje arabci. Voznika dvigneta majhne zastavice, po hipodromu pa, kakor bi se začudilo morje. Mogočen Got v višnjevi tuniki* je dvignil praporec in na njem se je pojavil grb Teodorin.

»Despojna dirka!«

Lica zelenih so prebledela; milijone bi vsuli drage volje v Bospor za hrano hudičem ali bi jih dali v cerkev svete Sofije, samo da bi zmagal zeleni in osramotil njih najhujšo nasprotnico. Pristaši višnjevih in dvora so trepetali v strahu, če propadejo arabci. Sam Epafrodit se je skrčil in zgubal od groze. Vedel je, da mu gre sedaj za življenje in imetje. Premislil je, kako bo naglo utekel iz hipodroma, se vkrcal na najhitrejšo ladjo in zbežal. Drobne oči so mu zlezle pod obrvi in čakale.

Carica se je dvignila. Vzela je Justinijanu belo tkanino iz rok in jo vrgla ponosno in samozavestno v areno. Ko se je bela rutica dotaknila peska, sta padla praporca voznikoma iz rok, divgnil se je pesek pod kopiti, zavihrali sta zelena in višnjeva tunika in hkrati izginili na ovinku krog mete* ob Kačjem stebru. Ljudstvo ni ganilo, ni žugnilo, ves hipodrom se je izpremenil v molčeč marmor. Igrala se je igra za milijone, igrala za ugled polovice mesta, igrala za čast carice, igrala njej v pogibel. Vse je koprnelo, vse se treslo in drgetalo, Justinijan si je zasenčil oči z roko, samo Teodora je stala ob robu katisme s stisnjenimi ustnicami, roka je bila skrčena v pest; na njenem krasnem licu — kakor lesbiški marmor — ni trenil živec, valovite prsi se niso ganile.

Petkrat so privihrali nedosežni konji krog mete. Za glavo, za konjski vrat morda je tu in tam presegel zeleni višnjevega ali višnjevi zelenega. Vedno vštric. Bil je pogon, kakršnega arena še ni doživela. Stari bogataši, patriciji in bojevniki, ki so zaigrali in priigrali milijone v hipodromu, so si razgrizli ustnice do krvi v grozni vzburjenosti. Čedalje bolj se je množica nagibala preko ograj in ovenčanih naslonjal, skoraj bi se bila utrgala in zgrmela v areno.

Konji so zavili v šesti krogotek. Šestič in še sedmič, kdo zmaga? Tedaj je zeleni voznik popustil vajeti. Dolgi bič je zažvižgal in počil po vrlih kapadočanih. Konjem so glave klonile do tal, iz gobcev jim je brizgnila pena in v enem skoku so prehiteli arabce za celo svojo dolgost. Tedaj je vzbuknilo med zelenimi in zagrme-

* Srajca.

* Meta = steber, ob katerem se odloči zmaga.

Nisem nor in tudi ne pijan . . .

Profesor Martin Tradwell pripoveduje

Iz dvorišča neke osamljene arabske kmetije je z vso naglico odpeljal pokrit kamion. Podrl je dvoriščna vrata in izginil v gosti temi. Po ozki poljski poti je zavil na glavno cesto, ki je vodila k dobro miljo oddaljenim lučkam nekega mesteca. Tudi ko je zavozil v mesto, šofer ni zmanjšal brzine. Zavore so oglušujoče zaškripale šele pred policijskim poslopjem.

Pred presenečenimi policisti je stal nenadoma razcapan črnec, ki je trdil, da je ameriški profesor Martin Tradwell in da je pred tričetrt ure pobegnil trgovcem s sužnji, ki so ga prodali nekemu šejku.

»Nisem mogel prepričati policistov, da nisem nor in tudi ne pijan,« je pripovedoval kasneje profesor Tradwell. »Šele, ko sem jim iz kamiona pripeljal dekleta z zvezanimi rokami in ko sem jim pokazal svoje strgane okove, so mi verjeli. Odhiteli smo nazaj h kmetiji, ki pa je bila že popolnoma prazna.« Ugotovili so samo, da pripada nekemu Levantincu, po imenu Jakopulis, kateremu pa nikoli ne pridejo na sled . . .

*

Zgodba se pričenja nekaj dni pred tem dogodkom — vendar spoznajmo poprej profesorja Tradwella . . .

Črnec Martin Tradwell je po končani drugi svetovni vojni izkoristil ugodnosti, ki jih je imel kot vojak V. ameriške armade v Italiji. Končal je študij na univerzi in postal profesor kemije. Služboval je v več mestih, dokler ni od nekega prijatelja zvedel, da iščejo na ameriški univerzi v Bejrutu (Libanon) asistenta za kemijo. V želji, da bi spoznal tuje kraje, se je prijavil. Bil je sprejet in kmalu odpotoval v prestolnico Libanona. Z delom je bil zadovoljen in se tudi dovolj hitro vživel v arabski svet.

Neko soboto zvečer nedavno tega je profesor Tradwell zavil v svoj priljubljeni lokal »Pri Fatimi«, v predmestju Bejruta. Hotel se je pokrepčati z osvežujočo pijačo, da bi pregnal neprijetno draženje v grlu. Vroč puščavski veter ga je že nekaj dni utrujal.

Ko je stopil v restavracijo, je pri vhodu naletel na gosta neodrejene rase in narodnosti, ki se je nesramno obregnil obenj. Pričela sta se prepirati. Martin je že znal toliko arabščine, da ga je lahko dostojanstveno zavrnil. Napadalcu pa je tolikanj zavrela kri, da bi skoro planil nanj, če ga ne bi njegov spremljevalec zadržal in odpeljal. Ostale goste je dogodek očividno preplašil, posebno pa lastnico lokala Fatimo, ki je Martinu svetovala, naj gre čimprej domov. Martin je bil prepričan, da je njegov nasprotnik, ki je bil sicer močno podoben »Levantincem«, navsezadnje le kak mogočnež iz Bejruta. Zapustil je restavracijo. Ko se je oddaljil od nje kakih sto metrov, je iznenada zaslišal za seboj stopinje bosih nog. Ni se še utegnil obrniti, ko ga je udarec po glavi podrl na tla.

Ko se je osvestil, je ležal na tleh zaprtega kamiona. Skozi majhno režo je prodiral sončni žarek, po čemer je spoznal, da je že dan. Kamion je vozil v neznano smer. Šele čez nekaj časa se je Martin otresel omotičnosti in se ogledal po kamionu. Okrog njega je bilo več ljudi. Poleg njega je ležal nek moški. Čim je začutil, da ga Martin opazuje, se je obrnil. Zažvenketale so verige. Tudi Martin je bil v okovih. Le kam nas peljejo? . . . Sosed, krepak visok mož, je bil ves pokrit s podplutbami in ranami, kot da se je nekje pretepal.

Martin je iztisnil iz sebe nekaj arabskih besed, skušal je zvedeti, kaj se je pravzaprav zgodilo. Dobil je kaj nevzpodbuden odgovor. Sosed, po imenu Abad, mu je povedal, da se nahajajo verjetno nekje v dolini Bisri, blizu kakega mesta in da so jih ugrabili trgovci s sužnji. Abad je bil prepričan, da so izgubljeni. Vračal se je z romanja v Meko. Romarji so sicer vedeli, da trgovci s sužnji napadajo nezaščitene romarje in so bili dobro oboroženi. Toda prevaril jih je vodič karavane, ki je pustil trgovce s sužnji v taborišče, medtem ko so romarji spali.

»Slišal sem že zgodbe o sužnjih,« pripoveduje profesor.

V Bejrutu so o tem mnogo šepetali, toda mislil sem, da s temi zgodbami le strašijo turiste, da bi zadovoljili njihovo bolestno radovednost. Oblasti pa v resnici zelo preganjajo trgovce s sužnji, čeprav so izredno pretkani in nevarni.

Nesrečne ujetnike so potem, ko je kamion ustavil, oboroženi stražarji napodili s kamiona. Dolgo so čakali v verigah, potem pa se je pojavil človek, oblečen v čudno kombinacijo evropske in arabske obleke. Na glavi pa je imel turban. Profesor je, kolikor so mu verige dopuščale, planil k njemu in skušal protestirati.

»Prav gotovo gre za pomoto, jaz sem vendar Američan. Če me bodo na univerzi pogrešali, bo prišlo do velikih komplikacij . . . bolje, da me že takoj . . .« Toda besede so mu obtičale v grlu, ko je zagledal človeka, s katerim se je zapletel v prepir »Pri Fatimi« . . . Tujec ga je nagovoril s tekočo, pravilno angleščino . . . Posmehoval se je profesorju in mu grobo povedal:

»Da, vi ste Američan, oblečen po zadnji modi, toda če vas slečemo« — strgal je srajco z njega — »ste samo črnec kot vsi ostali, ki jih lovimo v Afriki. Prodali vas bomo kakemu planinskemu šejku, daleč od obale . . . nikdar več ne boste slišali svoje amerikanščine. Oblast naj vas išče kolikor hoče, toda verjemite, nikdar vas ne bodo našli . . .« Zadnje besede je trgovec s sužnji izgovoril s toliko mržnjo, da je bilo vsako nadaljnje pregovarjanje zaman. Udaril je z bičem nesrečnega profesorja po licu in izginil.

Ostanek dneva je profesor preživel v ječi in se razgledoval. Jetnikom niso dali hrane. V kotu je stal sod smrdljive, postane vode. Martin se je malo umil in si zmočil glavo. To ga je osvežilo. Kmalu je nemirno zaspal. Ponoči ga je zbudilo vpitje pred vrati, ki so se takoj nato treskoma odprla. Vstopila sta dva stražarja s puškami. Odpeljali so po tri in tri moške, ki se niso več vrnili. Na vrsto je prišel tudi Martin. Odvlekli so ga na hodnik, odtod pa na neki oder, pred katerim je stalo kakih dvajset bogato oblečenih šejkov s svilenimi turbani. To je bila licitacija sužnjev.

Licitacijo je vodil človek s težkimi rokami. Martin se je skušal upirati, toda možak ga je kmalu ukrotil. Vse skupaj je bilo slično živinskemu sejmu. Martin je imel na sebi le še nekaj ostankov svoje srajce. Videti je bilo njegove čvrste mišice in ker je imel zdrave zobe, so ga prodali za 850 dolarjev.

Ostal je s tremi sužnji v nekem prostoru, ki je bil razdeljen z žično mrežo na dva dela. V drugem delu so bile sužnje. Trgovci in šejki so medtem odšli. Sedaj se je Martin hotel otresti lisic. Bile so sicer močne, z zelo trdo ključavnico. Toda niso bile narejene za človeka, ki ima le nekaj pojma o mehaniki. Lisice so bile sedaj njegovo orodje. Skozi žično mrežo se je splazil med sužnje. Najprej so ga prestrašene ogledovale, ko jim je pa razložil, da se pripravlja na beg, mu je vsaka odstopila del obleke. V prostoru je bilo mračno in tudi feredža, ki si jo je nadel, ga bo morda obvarovala.

Minute so tekle. Čez kakšno uro so se odprla vrata. Stražar je odpeljal sužnje na dvorišče, kjer je čakal kamion. Motor je že ropotal. Martin je počakal, da so vse sužnje vstopile, nato pa krepko udaril stražarja z lisicami po glavi. Potem je opravil enako še s šoferjem, sedel za volan in z vso naglico odpeljal. Kamion je izginil v gosti temi . . .

Profesor Tradwellu so se v Bejrutu oproščali na vse načine. Za spomin na svoj doživljaj pa je shranil lisice, da bi ga spominjale, kako svet tudi danes še ni tak, kot bi moral biti . . .

Življenje

Na kraju gozda sem počivala
in gledala v prostrani svet,
nad menoj nebes sinjina,
krog mene pa pri cvetu cvet.

Zamislila sem se v življenje,
kako živi človeški rod,
primerjala stvarstvu in naravi:
podobnost našla sem povsod.

Močnejši slabšega zatira,
pije mu življenja kri,
za mal' prostorček rodne zemlje
se s cvetom skromni cvet bori.

Ljubezen, ki življenje ustvarja,
pa gleda s solznimi očmi,
kako poginja v ljuti borbi,
kar njen topli dih rodi.

Svobodana

NEKOČ JE DEJAL . . .

. . . oče svojemu zaljubljenemu sinu: »Tvoja nova plameneča ljubezen svojemu imenu kar preveč odgovarja. Odkar si zaljubljen, si vedno bolj prismojen!«

. . . izkušeno dekle: »Če kakšen moški trdi, da lahko kljubuje vsem zapeljivostim ljubezni — je to samo zato, ker ni nikoli prišel z njimi v stik!«

. . . ameriška filmska diva po ločitvi zakona: »Naša sodišča so resnično krivična. Zdaj so prisodili otroke mojemu možu — pri tem pa sploh njegovi niso!

. . . mlada gospodinja svojemu možu: »Zdaj te pa res ne razumem, dragi. V ponedeljek si prisegal, da še nisi jedel tako dobrega fižola, kot sem ti ga jaz skuhala, v torek si ga hvalil, kako je res dober, v sredo ti je tudi teknil in v četrtek si ga vsega pojedel, kar sem ti ga dala na krožnik. Danes, v petek, pa ti nenadoma ni več všeč . . . ? !«

. . . zakonski mož svoji ženi, ki se vrne domov z novim klobukom: »Nov slamnat klobuk? Saj, saj — vedno sem trdil, da tvoji glavi najbolj pristaja slama.«

. . . neki filozof: »To je resnično čudno. Čim manjša je ženska roka, toliko več denarja gre vanjo!«

. . . zakonska žena svojemu skrokanemu možu: »Ne veš torej, kako si se opekel na jeziku? No — včeraj ponoči, ko si prišel domov, si na vsak način hotel iz termoforja piti na moje zdravje. In jaz sem te pustila . . . !«

PLESNA OBLEKA

Mlada Evica bi silno rada šla na ples v dekoltirani obleki. Sposodila si je globoko izrezano plesno obleko in se prišla pokazat očetu.

»Tako, tako,« je dejal oče in si ogledoval hčerkico, »tako bi ti rada šla na ples? Samo — v tem primeru si moraš potegniti obleko bolj visoko — ali pa se umiti bolj globoko . . .«

---

lo med višnjevimi. Zeleni so zmagalno klicali: »Bij, goni, tolci, naprej, naprej!« Višnjevi so tolkli in cepetali nad Gotom: »Pusti vajeti, udari z bičem! Nalašč noče, ubijte ga! Smrt mu!«

Gotu pa so se vedno bolj valovile mišice na rokah, vajeti so bile napete ko struna, visel je preko voza, konji so ga vlekli z vajetmi, ki jih je imel privezane krog pasa. Razdalja med kapadočani in arabci se je podaljšala še za korak. Gotov hrbet se je upognil v groznem naporu, konji so besneli, ljudstvo je čakalo, da zdaj zdaj omaga, da izgubi zavest, da se zvrne pod konje in zaigra strašno igro. Bližala sta se v sedmem krogoteku meti. Še enkrat, poslednjič.

Prav kratko pred ovinkom se Got nagne. Od stranke višnjevih se dvigne krik groze. Tisoči so se zagrabili za glavo in si pulili lase. Vse izgubljeno! Zatisnili so si oči. Zeleni pa so zadivjali od veselja, metali vence proti konjem in kričali: Zmaga, zmaga! A tedaj se zabliska prav na ovinku Gotu nož v rokah. Prerezal je vajeti. Sproščeni arabci so zdivjali. Kar padli so proti ovinku, zadeli kapadočane in jih odbili na stran, v tem je počil prvič Gotov bič, še trenutek, dva, trije udarci, Teodora je zmagala. —

Ozračje se je streslo od vzklikov nad hipodromom, da je onemelo šumenje morja in valov, in sonce bi zatemnelo od cvetja, ki se je vsulo v areno na čast zmagovalki Teodori, veliki despojni.

Carica se je smehljala in pila iz čaše slavohlepja. Signali so zadoneli in klicarji so na vseh krajih naznanjali uro odmora in pogoščenje velike despojne, zmagovalke. Katisma se je izpraznila, dvor je odšel po hodniku v palačo, ki je stala tik za hipodromom.

Azbad je spremljal Ireno.

»Svet še ni nosil carice, kot je despojna!«

»Njena vsemogočnost zmaguje povsod!«

»Irena, tvoje lice je kakor zarja! Ti ljubiš zmagovalce.«

»Jaz ljubim junake! Moj oče je bil in živel kot junak in padel kot junak! In moj stric je junak! Trdnjava Taperos je varna, odkar jo brani on!«

»Oj, Irena, tvoje besede so, kakor bi govoril prerok, in tvoj glas je Davidova harpa! Vsa si naša, hčerka bizantska! Še kaplje krvi ni v tvojem rožnatem telesu ne v tvoji duši, ki bi jo bila prejela od matere barbarskega rodu!«

»Rod moje matere je rod slavnih starešin onstran Donave.«

»A vendar so barbari.«

»Pa v Kristu bratje.«

»Tudi Krist ni poslal apostolov barbarom. Rimu je dal luč!«

»Pa je le rekel: Učite vse narode.«

»Pustiva evangelij, Irena. Naj se pravdajo menihi. Irena, ti ljubiš zmago — in zmagovalce!«

»Ljubim junake zmagovalce!«

»In če zmaga Azbad vse lokostrelce, Irena, ali ga boš ljubila?«

Deklici zagori lice v krvi, a hipoma pobledi.

»Irena, ljubila ga boš, reci, povej! Uril sem se in se postil, hodil sem zgodaj spat, vse zate, da me venča hipodrom, da me nagradi cesar, in vse vence in vso nagrado in carsko milost položim k tvojim nogam, Irena. Povej, ali boš ljubila Azbada?«

»Ljubila bom junaka zmagovalca.«

Ustnice so se ji tresle. Prišli so v palačo. Ločila sta se.

Justinijan je šel s Teodoro v slonokoščeni dvorec. Ko sta bila sama, je objel kronani despot zemlje svojo ženo, hčerko medvedjega hlapca, javno hotnico Aleksandrije, Damaska in Bizanca, ter ji v solzah šepetal:

»Ti mogočna, ti zmagovalka, edina, najsvetejša, najdražja in najzvestejša svojemu carju.«

»Justinijan, hočem, da so poslej odprta vsa vrata v palači Epafroditu, da sije nanj vsa tvoja milost. On mi je podaril konje!«

»Ti si velela — ti mogočna. Zgodilo se je!«

Teodora je takoj odposlala v cirkus dvornega tajnika, ki je nesel Epafroditu prstan in z njim pergament s podpisom Justinijana. In ko se je tajnik vrnil, je oznanil, da siplje Epafrodit v areno s periščem zlate statere in pozivlje pretepajočo se množico, da vzklika: »Mnoga leta despojni!«

Ko se je dvor okrepčeval, so klicarji oznanjali v cirkusu, da vabi despot zemlje in morja vse narode v tekmo z lokom. Sredi spine so postavili drog. Na vrhu so priklenili na srebrno verižico velikega kragulja. Upravda je določil za tistega, ki ga ustreli na bežečem konju, službo med palatinci in visoko odliko. Lokostrelci so odločili zmago Belizarju, zato naj bo plačan in slavljen lok.

Epafrodit je poslal Melhiora do Radovana in Iztoka. Naročil je, da mora Iztok tekmovati. Stavil je nanj že visoke vsote. Priigral je pri dirki silo denarja in stava mu je bila zabava. Vse je stavilo na Azbada, ki je slovel za najboljšega lokostrelca. Epafrodit jim je nalašč kljuboval in stavil na svojega gosta Iztoka.

Radovan se je že opil. Kričal je in prepeval pa držal neprenehoma vrč v rokah.

»Moj sinko, hej, moj sinko, s kamnom ubiješ tega ptiča, miže, opolnoči — hej, moj sinko! Pij, Iztok, pij, pijan ga zadeneš.«

Smejali in krohotali so se vsi razni bojevniki, ki so se zbrali pod katismo, da bi se udeležili tekme. Iztok se ni smejal. Zamamil ga je hipodrom. Njegove ustnice so bile vroče, pa se ni dotaknil pijače.

(Nadaljevanje sledi)

Vestila NAPREDNIH GOSPODARJEV
UREJUJE SEKRETARIAT SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE

Boj plevelu!

Ozimine so že močno obrastle in kmalu bodo pričele z brstenjem. Tudi jarine so lepo vzklile in so ravno v razrastu. Vsled hladne pomladi delno zaostajajo v razvoju. Zato pa je bolj odporen kot poljščine plevel, ki se že bohotno razvija. To vidimo posebno na dobro zagnojeni zemlji.

Da bomo plevel lahko učinkovito zatirali, lahko samo še popravljamo, kar smo zamudili spomladi pri pripravi zemlje za setev.

Žito lahko prebranamo, ko je seme v zemlji vzklilo, ne smemo pa na njivo, ko so mlade rastline vzniknile. Najboljši čas za brananje njive je, ko se je mlada rastlina toliko razvila, da je za ped visoka in ima najmanj 3 do 4 liste. Takrat pa lahko gremo na njivo in jo z mrežno brano temeljito prebranamo. Najboljši učinek bomo dosegli, če njivo prevlačimo ob suhem vremenu. Na ta način bo plevel izpostavljen soncu in se bo v veliki večini posušil. To velja predvsem za nizki plevel, ki ima slab koreninski sistem. Žitu brananje ne škoduje, nasprotno se mlade rastline po brananju močneje ukoreninijo.

S samim brananjem vendar ne bomo dosegli zaželjenega uspeha. V času mehanizacije se moramo uvrstiti med one kmete, ki že leta **zatirajo plevel s škropljenjem.** Škropljenje je stoodstotno učinkovito proti vsem dvokaličnicam, dočim enokaličnim rastlinam ne more do živega. Uspeh škropljenja je tudi odvisen od časa škropljenja in lepega vremena. Po škropljenju vsaj 24 ur ne sme pasti dež, ker bi spral škropivo z rastline in delo bi bilo zaman.

Danes je na trgu že mnogo sredstev (v prašku in tekočih), ki jih lahko uporabljamo. Najbolj enostavna so tekoča sredstva. Saj jih lahko takoj vlijemo v škropilnico in zmešamo, dočim moramo škropilo v prahu pred uporabo stopiti v manjši količini vode, potem precediti (da se škropilnica ne zamaši) ter vliti vodo v škropilnico, da škropilo primerno razredčimo.

Pravi čas škropljenja je, ko je žito zraslo za ped visoko, pa do kolenčenja. Ko žito kolenči, ne smemo več škropiti. Škropilo ne škoduje žitu, pač pa detelji. Paziti moramo, da na sosednji njivi ni posajen krompir, fižol ali pesa, ker jih škropilo lahko popolnoma uniči. Za škropljenje izberimo lepo vreme, ko ne piha veter.

S škropljenjem lahko popolnoma uničimo osat, divjo redkvico, dresen, ogorčico in druge plevele. Travnim plevelom pa škropilo ne more do živega, vsled tega pirnice (srnica) in muhliča ne moremo iztrebiti. Zatiranje plevelov s škropilom je danes še najcenejše opravilo, če preračunamo, da stane delo in škropilo skupaj zračunano na 1 ha površine samo do šil. 150.—. Ako bi to delo opravili ročno, bi uspeh zdaleka ne bil tako popoln, delo pà bi nas stalo mnogo več.

Z boljšim pridelkom bomo v poletju poplačani za skrb, ki smo jo nudili mladi rastlini pri njenem razvoju. Žito se bo bolje razrastlo in ne bo imelo tekmeca v borbi za sonce in hrano. Pridelali bomo čisto seme, ki ga bomo lahko naprej sejali. Osat, ki mu na noben drug način ne moremo priti do živega, pa bo popolnoma uničen.

Molznost kontroliranih krav narašča

Razen pri Marijadvorcih je število kontroliranih krav pri ostalih 3 glavnih pasmah na Koroškem (pincgavci, simodolci in sivorjavo govedo) od leta 1955 na 1956 naraslo. Pri vseh pasmah se je povečala tudi molznost. Tako so dosegle v povprečju:

	1955	1956
pincgavke	2.676	2.745
marijadvorke	2.639	2,722
simodolke	2.921	3.071
sivorjavke	3.064	3.149

Tolščobnost mleka je s 3.97 % pri pincgavkah in s 3.96 % pri marijadvorkah ostala ista, pri simodolkah se je dvignila na 3.97 in pri sivorjavkah na 3.82 %. Največ masti v številčnem povprečju so dale na leto simodolke (122 kg), katerim sledijo sivorjavke s 120 kg, dočim so dale marijadvorke 108 kg, pincgavke pa 109 kg.

Tudi število kontroliranih krav raste

Od leta 1952 na leto 1956 se je število kontroliranih krav povečalo pri pincgavkah za 22.1 % na 6.274, pri marijadvorkah za 4.3 % na 6.849, pri simodolkah za 126 % na 1.514 in pri sivorjavkah za 17 % na 1.831 krav.

Ta razvoj očitno kaže, da v rejskem pogledu marijadvorska pasma na Koroškem izgublja na tleh in da iz leta v leto v njenem območju bolj prodira simodolska pasma.

Najboljše goveje črede na Koroškem

Po molznosti so v letu 1956 bili najboljši hlevi:

simodolci: Franc Jannig, pd. Ilkert, Blato — Važenberk, s hlevskim povprečjem 5.382 kg mleka in 4.17 % masti pri 9 kravah;

marijadvorci: Jožef Lackner, pd. Kreuzbartl v Šmihelu v Labotski dolini, s hlevskim povprečjem 5.599 kg mleka in 3.88 % masti pri 2.4 krave;

pincgavci: Alojz Berger, pd. Lackner v Seeboden s hlevskim povprečjem 4.356 kg mleka in 4.41 % masti pri 3 kravah;

sivorjavci: Pavel Teppan, pd. Bajrič, Kostanje, s hlevskim povprečjem 4.548 kg mleka in 4.06 % masti pri 6.3 krave.

Kaj vpliva na število povrženih pujskov?

Pogosto skoti svinja komaj tri ali štiri mladiče, zgodi pa se tudi, da jih povrže preko petnajst. Dobro je torej, da rejec pozna vzroke, ki vplivajo na število pujskov.

Na prvo mesto vselej postavljamo dednost, čeprav ne bi mogli trditi, da posamezni rejec lahko kaj vpliva na to lastnost. Prav gotovo pa lahko precej doseže rejska organizacija, če uvede rodovniško knjigovodstvo in s pomočjo dosledne odbire po rodovniku izloča vse tiste svinje in merjasce, ki dajejo slabo plodno potomstvo. Z odbiro svinj, ki imajo zaporedoma večje število prascev v gnezdu, se da tekom let doseči na splošno večja plodnost za vse pleme, seveda teče tako delo počasi in v enem človeškem rodu se napredek komaj pozna. Vendar so tako nastale plemenite ali »kulturne« pasme, pri katerih ima velika večina svinj okrog 10 do 12 pujskov v gnezdu, kar je še kar zadovoljivo število. Oplemenjena in plemenita pasma belih svinj sta poleg uvoženih jorkšircev še najbolj plodni pasmi; nekoliko manj plodna je krškopoljska, precej manj pa so plodne stare hrvaške pasme. Torej sta pri tem važni dve okolnosti: plemenska reja in pasma.

Že davno so rejci opazili, da je važen činitelj tudi starost svinje. Nekdaj so trdili, da skoti svinja več mladičev, čim starejša je. Zelo številna proučevanja so dokazala, da drži to samo do neke meje. Če so svinje pravilno krmljene, lahko pričakujemo, da bo število mladičev rastlo od prvega do petega gnezda. Običajno so najbolj številna gnezda: četrto, peto, šesto in sedmo. Po sedmem gnezdu število pujskov naglo pada. Pri teh pravilih, ki veljajo kot povprečje, je seveda tudi veliko izjem.

Pri nas je zakoreninjena navada, da svinjo po prvem gnezdu spitamo in pripustimo zopet mladico. To ima nekaj gospodarskih korenin, ki jih včasih le preveč površno sadimo in brez poglobitve odsvetujemo. Večje število pujskov pri starejših svinjah še ni zadosten činitelj, da bi lahko zaradi njega v vsakem primeru svetovali, naj bi rejci izkoriščali dobre svinje za pleme več let zaporedoma. Kaj takega bi lahko vselej priporočili samo tam, kjer je že zastavljeno rejsko delo. Povsod drugod pa bo treba to stvar posebej proučiti in nanjo pogledati ne samo z rejskega, temveč tudi z gospodarskega stališča.

Krmljenje svinje pred bukanjem je tretji važnejši vpliv. Če so svinje popolnoma zdrave, ima izdatno krmljenje teden ali dva pred bukanjem precejšen vpliv na izločanje jajčec v času bukanja, kar so mnogi strokovnjaki potrdili s poizkusi. Posebno ugodno vplivata sonce in sveža krma, torej paša, pred pripustitvijo. Rejci naj bi nekaj tednov pred bukanjem krmili zelo raznoliko krmo, poleg tega pa puščali svinje tudi na pašo.

Zanimivi so poizkusi, ki so jih napravili s križanjem različnih pasem. Križanci so dali večje število pujskov, kakor čistopasemske živali. Iz tega so pravilno sklepali, da daje križanje dveh pasem v prvem rodu večje število potomcev, kot pa parjenje v isti pasmi. To ugotovitev so potrdili tudi praktični rejci.

Nasprotno temu povzroča parjenje v sorodstvu manjše število potomstva. Zato je treba skrbeti za redno osveževanje krvi z nabavo merjascev iz priznanih rej.

Ker smo že pri merjascih in da ne bi valili vse krivde na svinje, moramo povedati, da včasih tudi merjasci s slabim semenom povzročajo slabšo plodnost svinj. Take merjasce je razmeroma lahko odkriti. Čim zaskočijo 10 svinj in pri vseh desetih opazimo manjše število pujskov v gnezdu, kot se pojavljajo običajno v tistem kraju, merjasca lahko takoj izločimo iz reje. Priporočljivo je, da tudi vse njegove potomce spitamo in ne obdržimo za pleme.

Med rejci je že znano pravilo, da je treba svinjo pripuščati šele drugi dan po pričetku bukanja. Nekateri pripuščajo šele pod konec drugega dne, nekateri pa že nekoliko prej. Na splošno velja prepričanje, da je najboljše pripustiti 30 do 36 ur po začetku bukanja, s čimer pa se nekateri strokovnjaki ne strinjajo. Romunski strokovnjak profesor Dinu je s svojimi sodelavci prišel do zaključka, da je treba pripustiti stare svinje 15 do 20 ur po začetku, prvesnice pa 25 do 30 ur po začetku bukanja. V teh primerih je dosegel največje število pujskov v gnezdih. Naj bo tako ali tako, razlike niso preveč velike, če zamudimo samo nekaj ur; važnejše je, da svinjo, ko je enkrat breja, pravilno krmimo.

Končno naj omenimo še zadnje vprašanje: Ali po zunanjosti svinje lahko sklepamo na njeno rodnost? To vprašanje je močno povezano s sledečim: Ali so pasme zelo izenačene po rodnosti? Lahko bi vprašali tudi takole: Kaj je važnejše, pasma ali posamezna žival?

Čeprav so mesnate pasme prašičev bolj rodne kot mastne, je med posameznimi živalmi taka razlika, da gornja ugotovitev lahko velja samo za pasmo kot celoto. Tako lahko dobimo v pasmi, ki velja za slabo plodno, živali z velikim številom prascev v gnezdu in obratno — v rodnih pasmah živali z majhnim številom pujskov. Izbrati rodno žival po zunanjosti, je zelo težko, vendar dosegljivo z dolgotrajnim opazovanjem živali. To so dokazali nekateri ameriški rejci, ki rede velike trope prašičev. Čisto kratka ugotovitev bi bila, da so bolj zaželene tiste svinje, ki imajo razsežnejši vamp, večje mere, ki so rastejše, toda ne grobe. Razlike, ki nastanejo med živalmi v pasmah, so dobrodošle rejcem, ki se bavijo s selekcijo; kajti na teh razlikah, na reji boljših živali ravno temelji napredek selekcije.

ZA GOSPODINJO IN DOM

Če spreminjamo kuharske recepte

Pričnimo kar pri jajcih. Pri stepanju beljaka v sneg lahko pridenemo na vsak beljak žličko mrzle vode; s tem dobimo precej več snega, tako da smemo za tiste jedi, za katere je predpisano večje število jajc, vzeti eno jajce manj. Paziti pa moramo, da stepemo sneg tako trdo, da ostane na metlici.

Pri receptih, ki predpisujejo več jajc, smemo nadomestiti eno jajce z dvema žlicama vode ali mleka (to je nadomestilo za tekočino, ki jo vsebuje eno jajce), vrh tega pa dodamo pol žličke pecilnega praška (pri testu, za katero jajca mešamo).

Kadar hočemo uporabiti preostale jajčne rumenjake, moramo na vsak rumenjak dodati moki kot nadomestilo za beljak eno četrtino kavne žlice pecilnega praška. S tem sicer ne nadomestimo jajčnih sestavin, predvsem ne beljakovin, dosežemo pa, da se nam pecivo vseeno posreči, ker smo dodali moki dovolj rahljalnih sredstev.

Mleko nadomestimo lahko s polnovrednim ali delno posnetim mlekom v prahu, s kondenziranim mlekom ali z mešanico vode in mleka. Pecivo z manjvrednim mlekom sicer ni tako dobro, zniža se mu nekoliko tudi kalorična vrednost, vendar nam prav ti nadomestki dostikrat pripomorejo, da družino razveselimo s kakim pecivom. Pri pečenjakih in omletah lahko tekočino, ki jo predpisuje recept, zamenjamo s sifonom, ki napravi te jedi zelo rahle.

Za sladice uporabljamo lahko tudi različno maščobo. Največkrat je v receptih predpisano surovo maslo. Ker pa je to drago, ga nadomestimo z drugimi maščobami. Le pri pecivu, ki hočemo, da bo imelo značilni okus po surovem maslu, ga ne zamenjamo, pravtako tudi ne pri kremah in nadevih, ki jih z drugo maščobo ni mogoče napraviti. Surovo maslo vsebuje v primeri z drugimi maščobami največ vode, zato vzamemo pri zamenjavi za eno petino manjšo količino druge maščobe (kuhanega masla, masti, margarine), kot je predpisano za surovo maslo.

Prežganje za več dni

Za razne prikuhe — ohrovt, zelje, kolerabe, špinače, korenček itd. — je zelenjavo najbolje dušiti.

Zelenjavo je treba očistiti, oprati in z vrelo vodo hitro popariti, da zelenjava ne izgubi preveč hranilnih snovi.

Tako očiščeno in odcejeno zelenjavo dušimo v kozici, v kateri smo segreli poldrugo žlico masti ali olja, dokler se ne zmehča. Prikuha ne sme biti vodena, niti presuha. Prikuhe so dobre le, če niso pregoste od prežganja, ki ga pri nas delamo sproti. Praktično pa je, če imamo prežganje gotovo. Pol kilograma masti raztopimo v kozici in dodamo toliko moke, da je zmes gosta. Na ognju jo mešamo tako dolgo, da bledo zarumeni in potem postavimo kozico na hladno. Tako pripravljeno prežganje dodamo dušeni zelenjavi ali omaki. Hranimo ga lahko več tednov ali celo mesecev. Sicer pa so prikuhe najboljše brez prežganja. Pred serviranjem jim dodamo le koščck surovega masla ali smetane.

Dojenčka ne poljubljajmo

Doma imamo majhnega otroka, morda je še dojenček. Vsak, ki pride v hišo, se suče okrog njega, ga objema in poljubuje. Le redko si je laik na jasnem, kakšna nevarnost preti otroku, če ga poljubljamo. V ustih vsakega človeka je ogromna množina bacilov, ki na srečo niso zmiraj škodljivi, lahko pa so tudi ostanki kakšne prebolele bolezni. Za nosilca so popolnoma neškodljivi, so pa lahko zelo nevarni za nežen otrokov organizem in je marsikakšno obolenje pri otroku treba pripisati temu. Zato bomo otroka lepo pustili pri miru, ne bomo ga poljubljali, saj mu lahko tudi drugače izkažemo ljubezen.

SLOVENSKI vestnik

Stran 2 Celovec, petek, 3. maj 1957 Štev. 18 (783)

1. maj v znamenju prezidentskih volitev

Letošnje prvomajske proslave so se v naši državi odvijale predvsem v znamenju prezidentskih volitev.

V svojem proglasu na avstrijsko delovno ljudstvo je Socialistična stranka v očigled volitev posebej podčrtala pomen letošnjega praznika delovnih ljudi in jih pozvala, naj z glasovanjem za kandidata dr. Schärfa glasujejo za enakopravnost, za socialno varnost, za svobodo in za pravico v državi. V proglasu je bil dan poseben poudarek človečanskim pravicam vseh narodov in enakim državljanskim pravicam, ki jih je treba ohraniti in braniti.

Na veliki prvomajski povorki in manifestaciji na Dunaju, kateri je prisostvoval tudi predsedniški kandidat dr. Schärf, je dr. Pittermann orisal odgovorne naloge zveznega prezidenta kot čuvarja ustave. Pokazal je na gospodarski napredek, ki ga je Avstrija dosegla pod predsedstvom dr. Rennerja in Körnerja ter pozval volivce, da za to mesto izberejo vrednega, državniško izkušenega in za ustavne pravice zavzetega naslednika.

Na Koroškem so se predvidene prvomajske proslave in manifestacije na prostem zaradi slabega vremena spremenile v zborovanja v zaprtih prostorih. Na celovškem socialističnem zborovanju v polno zasedeni slavnostni dvorani Delavske zbornice je deželni svetnik Scheiber orisal veliki delež in pomembne uspehe delavskega gibanja v življenju in razvoju naše republike ter podčrtal veliki pomen nedeljskih volitev za bodočo notranjo pot v našem državnem in družbenem življenju.

Koroški deželni glavar Wedenig je iz celovške bolnišnice, kjer se nahaja na zdravljenju, naslovil na koroško javnost poseben proglas za 1. maj, v katerem je podčrtal soodgovornost vseh volivcev za bodoči razvoj Avstrije in jih pozval, naj 5. maja glasujejo za politično in državniško preizkušenega kandidata, za vicekanclerja dr. Schärfa, kot garanta za napredek in socialno pravičnost ter kot najprimernejšega naslednika pokojnih prezidentov dr. Rennerja in dr. Körnerja.

Spet svarilo Zahodni Nemčiji

Sovjetska vlada je pred nekaj dnevi izročila vladi Zahodne Nemčije uradno opozorilo na nevarnost, ki bi nastala, če bi zahodnonemško vojsko opremili z atomskim orožjem. V tozadevni noti izraža sovjetska vlada mnenje, da bi tak ukrep nujno sprožil tekmovanje v atomskem oboroževanju Evrope, kar pa bi izpostavilo Zahodno Nemčijo in njeno prebivalstvo strašni nevarnosti, kakršna nemškega naroda še nikdar ni doletela. Hkrati sovjetska vlada tudi poudarja, da bi opremljenje zahodnonemške vojske z atomskim orožjem zadalo nepopravljiv udarec ponovni združitvi Nemčije, da pa bi bilo napačno smatrati to svarilo kot zastraševanje, marveč se sovjetski vladi zdi potrebno govoriti o tem problemu povsem odkrito ter opozoriti na nevarnosti, ki jih prinaša atomsko oboroževanje.

Prvi odmevi na sovjetsko svarilo se v zahodnih državah strinjajo v tem, da pomeni najnovejša nota sovjetske vlade »hudo grožnjo«. To zlasti poudarjajo v Bonnu, kjer menijo, da je cilj note vplivati na notranjepolitično neslogo v Nemčiji. V Washingtonu in Parizu pa spravljajo sedanji sovjetski korak v zvezo z zasedanjem sveta Atlantske zveze, ki se je pričelo včeraj v Bonnu. Na tem zasedanju naj bi namreč razpravljali tudi o novih vrstah atomskega orožja, ki naj bi ga dobile članice NATO.

Pri tem pa se postavlja zanimivo vprašanje, v kakšni meri bo pri razdelitvi tega orožja upoštevana tudi Zahodna Nemčija. Kancler Adenauer je namreč še pred nedavnim izjavil sovjetskemu veleposlaniku Smirnovu, da ni za atomsko oborožitev ne Nemčije ne drugih držav in da bo njegova vlada ukrenila vse, kar bo v njenih močeh, da bo dosegla mednarodno kontrolo nad atomskim oboroževanjem. Ali se te besede le tudi ujemajo z dejanji na trenutnem sestanku NATO v Bonnu?

Trgovinska pogajanja med SZ in Zahodno Nemčijo

Berlin. — Zahodnonemški minister za zunanje zadeve von Brentano je izjavil, da se bodo trgovinska pogajanja med Zahodno Nemčijo in SZ začela verjetno že v prvi polovici maja. Izrazil je upanje, da bodo pogajanja privedla do izboljšanja odnosov med obema državama. Istočasno je izjavil, da je po sodbi Zahodne Nemčije sovražno dejanje, če kaka država, ki ima diplomatske stike z Zahodno Nemčijo, naveže diplomatske stike tudi z Vzhodno Nemčijo.

V Angliji prevladuje uvidevnost

Britansko časopisje posveča zadnji čas veliko pozornost plovbi po Sueškem prekopu. Vse kaže, da britanska vlada in javnost vedno bolj prihajata do spoznanja, da je bila vsa dosedanja britanska politika v vprašanju Sueza zgrešena in da se na drugi strani egiptovsko stališče do prekopa ne bo spremenilo. Zaradi tega vlada predlaga, da se s protestom sprejme nezadovoljivi položaj in da se opuste brezplodna pogajanja.

Največje težave povzroča Veliki Britaniji plačevanje pristojbin za plovbo po Sueškem prekopu v čvrsti valuti, ker bo to deželi povzročilo velikanske izdatke v devizah, ki jih v deželi primanjkuje. Izhod iz tega bi bil edino v tem, če bi deblokirali egiptovske račune v Londonu in Parizu ter obnovili normalne trgovinske stike z Egiptom. Takšen ukrep pa bi bil povezan s ponovno vzpostavitvijo rednih diplomatskih stikov z Egiptom. Preden se bo Velika Britanija odločila za ta korak, se bo posvetovala še z drugimi deželami, ki uporabljajo Sueški prekop.

Vse kaže, da je sila velika in da Velika Britanija končno le spoznava, da ni edina pot agresija, ampak da je treba upoštevati tudi suverenost drugih držav.

Pavelič ponovno pobegnil

Zaskrbljenost Vatikana za vojnega zločinca

Kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, je jugoslovanska vlada ponovno zahtevala izročitev vojnega zločinca Paveliča, ki se je že več let skrival v Argentini. Argentinska vlada je jugoslovansko zahtevo sprejela in dala ukaz za aretacijo Paveliča. Toda prav v tem trenutku je Pavelič, ki je bil ves čas od zadnjega atentata nanj pod stalnim policijskim nadzorstvom, izginil neznano kam.

Ponovni beg zločinca Paveliča kljub »močno zastraženi« hiši prikazuje razmere, ki vladajo v Argentini, v prav čudni luči. Vsekakor potrjuje, da imajo ljudje, kot je Pavelič, izredno vplivne zaščitnike. Primer Paveliča kaže, da se najdejo taki zaščitniki tudi v krogih, katerim zaskrbljenost za vojne zločince nikakor ne pristoja. Vedeti je namreč treba, da je ob zadnji jugoslovanski zahtevi po izročitvi Paveliča kazal posebno zaskrbljenost za zločinca prav Vatikan in je apostolski nuncij v Buenos Airesu celo zahteval, naj argentinski predsednik te zahteve ne upošteva; številni katoliški škofje in kardinali pa so podobno zahtevo poslali argentinskemu veleposlaništvu v Rimu. Res značilna zaskrbljenost, ko pa ves svet ve, kakšne zločine je zakrivil Pavelič.

Na Grossglocknerju odstranjujejo sneg

Že 5. aprila so začeli z odstranjevanjem snega na cesti čez Grossglockner. Če ne bo prišlo do hujših snežnih padavin ali drugih vremenskih motenj, predvidevajo, da bo delo na cesti končano do nedelje 5. maja. Sneg leži na cesti deloma do 2 m debelo, v nekaterih odsekih pa celo do 12 m. Sneg odstranjujejo s posebnimi snežnimi metalci sistema Wallack. Po različnih preračunavanjih so prišli do zaključka, da bo treba v celoti odstraniti okoli pol milijona kubičnih metrov snega.

Doslej so visokoalpsko cesto čez Grossglockner lahko uporabljali za avtomobilski promet povprečno 5 mesecev v letu in sicer od 5. junija do 5. novembra. Uporaba modernih snežnih plugov, ali bolje metalcev snega, pa omogoča večjo uporabnost te ceste. In sicer se je uporabnost ceste povečala za dva meseca, tako da je navadno odprta od 15. maja do 15. decembra, torej celih sedem mesecev v letu.

18 % celotne ceste so tekom časa že razširili na 7,5 m. Tudi letos imajo v načrtu širjenje ceste na posameznih odsekih. Predvideno pa je za letos tudi urejanje prostorov za parkiranje motornih vozil.

Novi bankovci in kovanci v Jugoslaviji

Narodna banka Federativne ljudske republike Jugoslavije je v četrtek 25. aprila t. l. dala v promet nove bankovce po 100, 500, 1000 in 5000 dinarjev. Novost v jugoslovanskem denarnem prometu predstavljajo bankovci po 5000 dinarjev. Bankovci po 100 dinarjev so v rdeči barvi, po 500 dinarjev v zeleni, po 1000 v sivi in bankovci po 5000 v modri barvi.

Istočasno so prišli v promet tudi novi kovanci po 10, 20 in 50 dinarjev, ki so izdelani iz brona in so zato rumenkaste barve. Ti kovanci se bodo po barvi, po večji teži in nazobčanem robu razlikovali od aluminijastega drobiža. Zaenkrat ostanejo v obtoku tudi vse ostale vrste denarja v Jugoslaviji.

Davčne olajšave za motorizirane delojemalce

Kakor javlja zvezno ministrstvo za finance, je dne 28. aprila stopila v veljavo uredba o odmeri povprečnin (za olajšave pri obdavčenju) za motorna vozila delojemalcev, ki jih uporabljajo za vožnje od doma do delovnega mesta. Uradne tiskovine za tozadevne predloge, ki obsegajo vprašanja o najvažnejših podrobnostih, se dobijo od 18. aprila dalje pri obratnih finančnih uradih. Priporočajo, da podjetja naročajo te tiskovine za svoje delojemalce skupno in s tem prihranijo finančnim uradom na času. Izčrpen izvedbeni odlok ministrstva z dne 11. aprila je izšel v uradnem listu avstrijske finančne uprave.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami šlagerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 4. maj:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Mesto in dežela — časovna slika — 16.15 Priljubljeni stari napevi — 17.10 Odlični izbor — 18.10 Oddaja za prijatelje zborovske glasbe — 20.30 Lepo je bilo. Pestri večer.

Nedelja, 5. maj:

6.10 Stare melodije — 7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Dobro razpoloženi v nedeljo dopoldne — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.45 Koroška lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Sosed človek — 16.30 Glasba od Hansa Pera — 16.45 Prenos nogometne tekme Avstrija—Švedska — 17.45 Za srce in noge — lepe melodije — 19.10 Športna poročila — 20.10 Zabava zvečer.

Ponedeljek, 6. maj:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Prof. P. Zablatnik: Andrej Šuster-Drabosnjak (slov.) — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Popoldanski koncert — 18.45 Singer: Naša vas in gospodarstvo v gozdu (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje v ponedeljek zvečer — 21.00 Novi avstrijski šlagerji.

Torek, 7. maj:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Zdravniška umetnost in volja do zdravljenja — 14.00 Poročila, objave. Za vsakega nekaj (slov.) — 15.45 Melodije šlagerjev — 18.25 Naša radijska družina — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.40 Simfonični koncert.

Sreda, 8. maj:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Iz domačih gajev (pojejo gojenke iz Št. Ruperta — slov.) — 14.30 Mi predstavljamo — 15.45 Mali ansambel — 16.00 Iz raziskovalnega dela visokih šol — 16.40 Oddaja za žene — 17.15 Lepa pesem — 18.45 Za ženo in družino (slov.) — 20.16 O lepi maj . . . — 21.00 Pošta vabi.

Četrtek, 9. maj:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Avstrijci v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Na zapečku. Z mikrofonom R. C. pri Brazovem očetu na Radišah (slov.) — 16.00 Zborovski koncert — 17.10 Kulturna poročila — 18.45 Oddaja za kmete — 20.16 Podeželjska slušna igra iz Koroške — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 10. maj:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Domovina in čas — 14.00 Poročila, objave. Našim materam v dar. Sodelujejo malčki iz otroškega vrtca v Št. Petru (slov.) — 16.45 Znanje za vse — 18.15 Mladina in teater — 18.25 Slike iz Koroške — 18.45 Okno v svet. Benetke (slov.) — 20.20 „Bog gozdov", slušna igra od Bratta.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 4. maj:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Operetni zvoki — 9.30 Lepe pesmi, znane melodije — 10.10 Za vsakogar nekaj — 11.30 Domače napeve izvajajo mariborski ansambli — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Popevke z Montmartra — 13.30 Od arije do arije — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 18.00 Okno v svet — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 5. maj:

6.00 Spored domačih napevov — 7.35 Zabavne melodije — 9.07 Pisana vrsta domačih napevov — 10.15 Kar radi poslušate — 13.30 Za našo vas — 14.00 Naši poslušalci voščijo in čestitajo — 16.00 Habjan: Korenine so v zemlji — 18.35 Melodije za dobro voljo — 20.00 Malo od tu in malo od tam — 21.00 Nočni koncert.

Ponedeljek, 6. maj:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 7.20 Naš jedilnik — 11.05 Prehrana in zdravje — 11.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Novosti iz arhiva zabavne glasbe — 14.35 Voščila — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Kulturni pregled — 20.00 Koncert komornega orkestra Zagreb.

Torek, 7. maj:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Jugoslovanski zborovski skladatelji — 10.10 Od melodije do melodije — 11.15 Za dom in žene — 12.00 Vokalna kvinteta Niko Štritof in Veseli godci — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 18.00 Športni tednik — 20.00 Koncert.

Sreda, 8. maj:

5.00 Pisan spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Naši pevci in ansambli vas pozdravljajo — 12.05 Opoldanski operni spored — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 V tričetrtinskem taktu — 13.30 Spored pesmi in plesov narodov Jugoslavije — 14.05 Prehrana in zdravje — 14.35 Voščila — 16.00 Koncert po željah — 17.30 Zabavna in plesna glasba — 20.00 Richard Strauss: Elektra, opera v 1 dejanju.

Četrtek, 9. maj:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Pojeta zbor Slovenske filharmonije in ljubljanski komorni zbor — 9.20 Igrajo znani zabavni ansambli — 10.10 Pojejo naši operni solisti — 11.00 Pesmi za naše male — 12.00 Šopek zabavnih popevk — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.35 Voščila — 18.00 Družinski pogovori — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 10. maj:

5.00 Pisan zabavni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Za dom in žene — 11.10 Dopoldanski operni spored — 12.00 Domače pesmi in napevi za prijetno opoldne — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pisan spored zabavnih melodij — 14.35 Voščila — 16.00 Mojstri koncertnega odra — 17.10 Za športnike — 20.00 Stara in vedno nova pesem (pomladanska glasbena komentirana oddaja).